

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HÖGMAN

ILLUSTRERAD TIDNING

GRUNDLAGD AV

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

FRITHIOF HELLBERG

SÖNDAGEN DEN 30 NOVEMBER 1919.

HUVUDREDAKTOR:
ERNST HÖGMAN.RED.-SEKRETERARE:
EBBA THEORIN.

Ett populärt skådespelarepar "hemma hos sig".

HERR OCH FRU WINNERSTRAND.
O. Ellqvist foto.

VASATEATERN — WINNERSTRANDS-teatern — — — man kunde höra den kallas så ibland, och namnet hade fog för sig. Herr och fru Winnerstrand voro med redan på den tid, då Vasateatern var det verkligt goda lustspelets scen med krafter sådana som Svernerberg, Bäckström, Hedlund, och de höllo ut även sedan hr Ranfts mäktiga hand tagit det mesta av den goda komedien från Vasan för att ge det åt Svenskan. Kväll efter kväll har

herrskalet Winnerstrand sedan år tillbaka på Vasateatern burit den lätta farsens för en begåvad skådespelare ofta så tunga börda. De ha slagit i dörrar, hoppat ut genom fönster och gjort allehanda andra konst, som höra den sämre mekanik-farsen till (vilken genre, det måste erkännas, på senare tiden nästan litet för mycket brett ut sig på Vasateatern), och ha de dessemellan försökt stanna vid, psykologiskt fördjupa en replik,

så har, det kan man vara säker om, regissörens trådar strax ryckt i dem: "fortare! fortare! med i takten!" Nu rycker den tråden inte mer: sedan säsongens början arbeta de båda vid vår Dramatiska teater. De ha här mötts med sympati av publiken och haft den tillfredsställelsen, att den första pjäs, de uppträtt i, Wildes "En idealisk äkta man", också blivit den, som levat längst tillfälligt under säsongen — ett gott omen för de båda, som sedan gammalt äro vana att bära uppe mången god "Schlager".

Vi sökte upp paret i deras våning härom dagen en förmiddagsstund — "vad det är skönt att slippa repetera varenda dag, så här lediga ha vi inte varit på många år", säga båda, och missstaga vi oss inte, så kommer den friskhyade frun just hem från en liten tripp till torget. För resten torde det väl icke vara indiskret att i det sammanhanget erinra om, att herr och fru Winnerstrand, som på scenen med sådan brio framställt otrogna äkta män och lättfärdiga hustrur, i privatlivet äro de lyckligaste äkta makar, man kan tänka sig ...

— Jag hör, det grunkats om att det skulle ha varit meningen, att jag på något sätt skulle ersätta de Wahl, säger hr Winnerstrand under vår lilla pratstund. Men jag har naturligtvis inte en tanke på, att jag skulle kunna uppta manteln i hans roller ens inom det fack, som är mitt — tillägger han med en hos en artist lika ovanlig som klädsam känsla av egen begränsning.

— För resten, att de Wahl lämnade Dramaten, berodde ju helt och hållet på ett missförstånd, och både han och teaterchefen voro så ledsna efteråt (här kan intervjuaren ej hålla tillbaka en tyst reflexion: inom den högre teatervärlden tycks det vara liksom inom den högre diplomaten: allt, som syns en obehagligt efteråt, beror på "missförstånd", — i varje fall har man ju tidigare hört andra versioner över temat: varför de Wahl lämnade Dramaten).

— Om det är roligt att vara på Dramaten? ja visst! Ty se, den teatern har en publik, som lyssnar! (det är fru W., som talar, men hon torde vara sin makes språkrör — bara inte på scenen, förstås!) På Vasateatern måste man slå i en dörr eller ge upp ett flabbskratt för att folk skulle lystra till och — skratta, för det var ju det, det hela gick ut på. För all del, också på Dramaten förstår ju publiken att skratta — fastän det finns verkligen en bekant komisk skådespelerska, som beklagar sig över att hon aldrig kan höra publiken skratta (det märks, tänker intervjuaren, att den damen aldrig suttit på parkett invid några, som beslutat ta full och

Fru Frida Winnerstrand i "Borgmästarinnan".

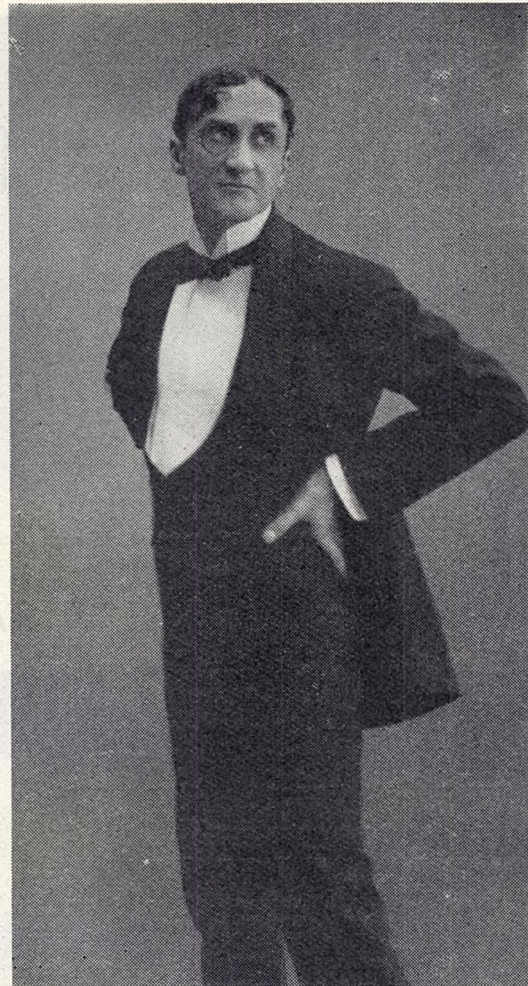
god valuta för sin tiokronors-skratt-biljett med tillhörande nöjesskatt och -skratt).

— Vad som bakom kulisserna är egendomligt för oss ännu så länge på Dramaten, det är den där avskildheten i de stora, lysta avklädningsrummen. På Vasateatern voro vi ju alltid alldeles inpå varandra och som en enda stor familj — det var väl också det, som gjorde samspelet så bra där. På det allra hjärtligaste ha vi blivit mottagna av teaterchefen och kamraterna på Dramaten, så riktigt med öppna armar — men innerligen goda vänner voro vi då också med dem på gamla stället... Här glida intervjuarens blickar bort på de minnesgåvor därifrån, som tala om vänskap och uppskattande — och på en jättelagerkrans, som vittnar om att också från den lättare komediens träd (dess flora är som bekant riklig, men —) kan plockas konstens evigt grönskande lager.

— "Rollerna på Dramaten? Min lady Chiltern är förstås en rysligt tråkig dam, mer kall och stel och sträng än säkerligen någon engelsk lady är — utom den som finns i nordbons föreställning förstås, och så skall hon ju den stackarn, ensam vara okunnig om vad alla andra, publiken inberäknad veta. För resten — när skriva författarna nu för tiden goda kvinnoroller? — aldrig — och ofta finns där knappt ens några kvinnliga roller alls att tala om i deras stycken!"

— Och fru W. springer upp, just nu inne i en roll — värdinnans och husmoderns — som klär henne utmärkt och som åtminstone icke har någon man till ensam upphovsman. — "Skola vi fotograferas? så roligt, det har inte gjorts "civil" sedan vi voro förlovade!" — och så bildas den lilla gruppen, som Iduns läsare kunna se på föregående sida.

E. TH.

Hr Olof Winnerstrand i "Bland både riddersmän".

De som räddade, när andra förstörde.

Ett apropå till "Rädda barnen!"
Av Anna Lena Elgström.

MANSKLIGHETEN LIKNAR NU BEFOLKningen i en stad, vars hus brunnit ned över deras huvuden. Rädde sig den som kan! I panisk skräck söker var och en roffa åt sig det nödvändigaste. Men som väl är finnes mitt i den allmänna förvirringen av veropande och stjälande, offer och brottslingar, även människor av den typ, vilken oföränderligen och alltid tar befälet vid eldsvådor och andra olyckor — den rådiga och oegennyttiga, den som ser över de allra närmaste millimeterna — in i framtiden.

En människa av denna typ är den gamla dam, som nu sitter framför mig, Miss Marion Chadwick, representant för den engelska förening "Save the Children Fund", vilken bildats för att hjälpa världens svältande barn var de än befinna sig. Hennes ärende här i Sverige, att genom Svenska Röda korset förmedla en sändning medicin till sjuka barn i Wien, är ju väl känt genom dagspressen. Det är inte heller om det vi tala nu, utan om den engelska kvinnorörelsens ståndpunkt till kriget.

— Ett rätt pinsamt ämne! säger pacifisten Miss Chadwick.

Men i vilket land är icke det ett pinsamt ämne? I alla ha flertalet kvinnor alltför ofta snarare över- än underbjudit männen i fråga om våldsamheten i sitt hat mot fienden. I alla har det blott varit ett litet fåtal, som ihågkommit sin mission som kvinnor att hålla kärlekens låga brinnande trots allt. Och den som sett hur lätt man även i ett neutralt land förlorade allt sinne för balans och proportioner i ett lidelsefullt parlitagande för

den ena eller andra parten har ingen orsak att bedöma samma fenomen i de stridande länderna allt för strängt.

Vad engelsmännen beträffar håller Miss Chadwick en smula paradoxalt före att deras frenetiska hat mot fienden berodde på deras medfödda fredliga sinnelag. Men hennes förklaring låter plausibel nog.

— Kom ihåg att England är en ö, säger hon, vi ha aldrig ens tänkt oss möjligheten av en fientlig invasion.

Vi äro ett tanklöst släkte, vi engelsmän, och dessutom gudomligt överlägset okunniga om alla kontinentens förhållanden. Vi

Miss Chadwick.

hade alldeles upphört att räkna med ett europeiskt krig. Och när så den stora katastrofen kom miste vi all balans. Ett sådant alla våra populära föreställningar upp- och nedvändande faktum kunde vi icke annat än tillskriva rent mystiska onda makter.

Den officiella hatpropagandan som behövdes för att driva kriget, tog fasta på just denna typiska "man-in-the-street"-idé. Inom kort ansåg den vanlige engelsmannen lyska folket för den enda uppfinnaren och innehavaren av militarismens idé i hela världen — ja, det fanns personer, som verkligen lyckats inbilla sig att alla krig, vare sig i forntid eller nutid, förorsakats av tyskar. Så blev kriget mot Tyskland i den populära föreställningen ett krig mot kriget och alla som motsatte sig det fiender till freden.

Man förstår lätt hur mycket denna allmänna uppfattning försvårat fredspartiets arbete — hur mycket enklare det skulle varit att strida mot ohöjd brutal chauvinism i stället för att som det nu tedde sig strida mot chauvinismens bekämpare.

Många av Englands ädlaste idealister ryggade också tillbaka för att bli befraktade som förbundna till dessa mörkrets makter Tyskland representerade.

Det fordrades mod, en klar hjärna och en stark övertygelse för att stå mot.

Eftersom dessa egenskaper äro så pass sällsynta bland män kan man icke vänta att finna dem representerade i högre grad hos kvinnorna. Kvinnorna i England voro stolta över att stå vid sina mäns sida. De arbetade i ammunitionsfabrikerna, i sjukhusen

Iduns byrå och expedition, Mästern Samuelsgatan 45, Stockholm.

Redaktionen: kl. 10—4. Expeditionen: kl. 9—5.
Riks 1646. Allm. 9803. Riks 1646. Allm. 6147.
Red. Högman: kl. 11—1. Annonsskont.: kl. 9—5.
Riks 8660. Allm. 402. Riks 1646. Allm. 6147.

Iduns prenumerationspris:

Idun A, vanl. uppl. med julnummer:	Idun B, praktuppl. med julnummer:
Helt år Kr. 14:—	Helt år Kr. 18:—
Halvt år » 7:25	Halvt år » 9:25
Kvartal » 3:75	Kvartal » 4:75
4:de kvartalet » 4:50	Månad » 1:75

Iduns annonspris:

Pr millimeter enkel spalt:

40 öre eft. text.	Utländska annonser:
45 öre å textside.	45 öre efter text., 50 öre
20 % förhöjning för	å textside, 20 % förh.
särskild begärd plats.	för särsk. begärd plats.

och på fälten. De fingo rösträtten som belöning. Miss Chadwick ler, kanske en smula bittert; för en rösträttskämpa av hennes slag, med hennes ideal av kvinnan som försvarerska, har en sådan belöning måhända en smula bitter smak...

Har man följt med engelsk litteratur under kriget inser man bäst hur rätt hon har då hon talar om, vilken fruktansvärd kinesisk mur av dygdig harm, sårad fosterlandskärlek, kallt förakt och hån de måst ränna pannan mot, som vägrade tro att världskriget icke var orsakat blott av en nation utan av hela det gamla systemet, hemlig diplomati, kapitalistisk profithunger, falska livsideal överallt.

Bland dessa sammanslutningar av män och kvinnor som kämpade för en fredlig världsordning voro — och äro — de mest betydande "The Union of Democratic Control", "The Womens International League" och "The Society of Friend" (kväkarna).

"The Union of Democratic Control" bildades i krigets början av en liten skara män och kvinnor: Morel, Ch. Roden, Buxton, Ramsayr, Macdonald, Phillip Snowden, Mrs. Swanwick m. fl., vilka arbetade för de principer, som sedan fått gestalt i de berömda "fjorton punkterna".

Denna lilla skara bildade ryggraden i den omutliga pacifistgruppen i underhuset. Hatade och föraktade av allmänheten som förrädare mot sitt land och mot den rätta saken stodo de orubbligt fast vid sitt program tills segervalen drevo dem ut till sista man. Nu äro ju i verkligheten deras principer accepterade av alla, som bekänna sig till de 14 punkterna — men de själva äro fortfarande lika hatade, säger miss Chadwick småleende.

Inom parentes — äro inte alla land lika — i alla ha "fredsfären" fått rätt — och anses fortfarande lika — fåraktiga! — Om W. I. L. "Kvinnornas Internationella Liga för fred och frihet" behöver jag ingenting säga, fortsätter miss Chadwick, så många här i Sverige tillhöra den ju och känna till att den uttrycker kvinnornas solidaritetskänsla världen genom!

Ja, har man varit med vid någondera av dess två kongresser, den första i Haag 1915 under brinnande krig, och den andra i Zürich detta år mitt under tumultet, som följde efter fredsvillkorens proklamerande, då vet man att denna solidaritet bestått provet. Dessa kvinnor, vilka kunnat mötas som vänner i anden varje dag under dessa år då deras män kämpade mot varandra, de ha visat till vilken höjd sann kvinnlighet kan resa sig! De ha — i de krigförande länderna — icke ryggat tillbaka för något, de ha riskerat misshandel och fängelse, de ha gått genom länderna, predikande fred, broderskap och förståelse mellan folken. Där de bästa av männen tvekat ha dessa kvinnor visat världen hela vidden av sin övertygelses styrka och mod. De liva åter ens sjunkande tro på kvinnosläktet — man glömmar flertalet för det glänsande, strålande fåtalet.

— Ja, allt detta känna ni här i Sverige, men jag tror inte ni hört mycket om kväkarna? säger Miss Chadwick. Även i själva England visste man inte mycket om dem innan kriget

Fyra små offer för den österrikiska hungersnöden.

bröt ut. Man trodde att sekten förde en mycket tynande tillvaro, även om enskilda "vänner" voro kända som aktiva förkämpar för skilda humanitära strävanden. Minnen levde ju också kvar av deras heroiska traditioner från Stuartarnas tid, då de trotsade död, landsflykt, fängelse och tortyr hellre än att döda sina medmänniskor. I det moderna fredliga England hade de icke haft några tillfällen att visa om denna ande levde kvar.

Tills kriget kom. Då fick man se att "vännernas" trossstyrka var obruten. De nekade absolut till all krigstjänst, ja, somliga av dem nekade till och med att fullgöra någon som helst civil tjänstgöring, som kunde tänkas även i avlägsnaste mån tjäna militära ändamål.

Rädda barnen!

VARLDSKRIGET ÄR SLUT. MEN DET ELANDE, som kriget skapat, fortfar. Barnen, såsom minst motståndskraftiga, drabbas hårdast.

Över hela världen äro krafter i rörelse för att rädda barnen och detta arbete håller just nu på att organiseras internationellt. Vi undertecknade, som bildat en svensk "kommitté för barnens räddning" ansluta oss till den i Schweiz befintliga internationella kommittén. Vi arbeta i samförstånd med Röda Korset, på vars storslagna vädjan till att hjälpa, detta företag bland andra är ett svar, och med kommittén för utsändande av mjölk till barnen i Wien.

Vi vädja nu i den mänskliga solidaritetens namn till alla och envar att bidra till en svensk fond för barnens räddning. Om barn, som vi kunna hjälpa, svälta, frysa och dö skola vi icke komma från ansvaret för deras öde.

Vad vi närmast inrikta oss på är att skaffa medicin, barnkläder och övriga nödvändighetsartiklar för sjuka barn i Wien.

Kommitténs sekreterare, som mottager bidrag och utlämnar insamlingslistor, är fröken Astrid Sturzen-Becker. Mottagning Lästmakaregatan 6, kl. 10-5.

Insamlade barnkläder skola lämnas till Gamla Klara Folkskola, Vasagatan 13, kl. 10-5.

Louise Adelsvärd, f. Douglas, Elsa Björkman, Lisen Bonnier, Anna Branting, Emilia Broomé, Ellen Douglas, Sjönnarp, Ruth Randall-Edström, Västerås, Anna Lenah Elgström, Karin Fjällbäck Holmgren, Ruth Gustafson, Ellen Hagen, Gävle, Eva Hedén, Ethel v. Heidenstam, Ann Margret Holmgren, Anna Holmqvist, Falun, Ellen Key, Strand, Alvastra, Ellen Kleman, Anna Lindhagen, Lisa Magnusson, Gerda Marcus, Gerda Medin, Ada Nilsson, Ellen W. Palmstierna, Annie Quensel, Maria Quist-Månsson, Ellen v. Rosen, Marika Stiernstedt, Djursholm, Julia Ström-Olsson, Astrid Sturzen-Becker, Anna Söderblom, Uppsala, Alice Trolle, Linköping Amalia Wallenberg, Mañilda Widgren, Ellen Widén, Östersund, Fanny Wilamowitz-Moellendorff, Elin Wägner, Frigga Carlberg, Jeanne Schürer von Waldheim, Naima Sahlbom, Anna Kleman.

Dessa senare blevo dömda till fängelsestraff som vanliga förbrytare. I England betraktas två års "penal servitude" som ett mycket strängt straff, åtskilliga av dem fingo ända till fem år! De voro bildade och förfinade män, deras lidanden blevo oerhörda, särskilt som de behandlades ytterligt illa i fängelset och föraktades t. o. m. av sina medfångar. Alla förlorade sin hälsa i fängelset, somliga miste förståndet, en del dogo. — Men jag tror inte det finns ett enda exempel på att de vacklade, säger Miss Chadwick, som på Stuartarnas tid betydde deras religion mer för dem än livet. Med ett enda ord skulle de undgått alla sina lidanden, men det ordet

sade de inte!

Dock, som väl är, skulle man vara frestad att säga, när man tänker på det redan så överflödande lidandet i världen — andra av kväkarna lade mera vikt vid andra bibelord. Dessa, som främst tänkte på budet att mätta den hungrande, bildade snart "The Friends Emergency Committee" för hjälp åt befolkningen i de av kriget förstörda provinserna.

En liten fredlig armé av 400 män och kvinnor, ingenjörer, arkitekter, trädgårds- och jordbruksexperter, läkare, sjuksköterskor och andra socialt erfarna kvinnor begävo sig till Nord-Frankrike, byggde upp hela byar, bergade skördarna, inrättade sjukhus, skolor och barnkrubbor. Ater andra utförde ett om möjligt ännu mera beundransvärt arbete i Ryssland under hungersnöden 1916, särskilt i provinsen Samara, där de levde bland folket och flyktingarna och delade deras lidanden, skötte de sjuka, hungrade för att barnen skulle få mat och ibland tillbragte nätter i snön under sina bemödanden att hjälpa de arma flyktingarna, som drevos över gränsen av tyskarne och tillbaka igen av kosackernas knutpiskor, likt vettsskrämda fårskoockar döende i tusentals under vägen.

Även här etablerade de barnkrubbor och kliniker, men framför allt skolor. Dessa arma människor lycktes drivna av sitt elände till en viss strävan efter upplysning och förklaring...

— De hungrade, säger miss Chadwick, t. o. m. mer efter kunskap än efter föda.

Men för begge delarna sörjde kväkarna med denna nyktra, sobra och dock brinnande ideella common sense, som är en av den anglosachsiska rasens bästa egenskaper. De älskade och förstodo sina ryssar, vilka de behandlade som de goda, illa hanterade barn de voro, de gingo genom krig, revolution och hungersnöd tillsammans med dem och sedan omständigheterna tvingat dem att återvända till England vänta de nu blott på tillfälle att få komma tillbaka och fortsätta att bringa hjälp till sina lidande medmänniskor, de må vara bolsjeviker eller antibolsjeviker, prinsar eller bönder — för "Vännerna" äro de alla blott människor.

Man skulle kunna sitta i timtal och höra om kväkarnas storartade tysta och fredliga bragder — särskilt som det är av intresse för oss svenskar, såsom utpekande vissa linjer för den stora hjälpverksamhet vårt Röda kors förbereder i Ryssland, då den tid kommer det blir möjligt att få tillträde där. Men tiden hastar och ännu har jag icke hört om

Husmödrar klaga ofta över att tvätten blir skör och full av hål. En garanti häremot är

CHROMOL SÅPAN

TAPETKOMANIET

Katarinavägen 7, STOCKHOLM

R. T. 9905. Telegr.-adr.: Tapetkompaniet.

Säljer bästa TAPETER över hela riket. Största sortering av modernaste in- och utländska kvaliteter till lägsta priser. Begär omgående prover från oss. Till landsorten mot postförskott eller efterkrav. Bästa inköpskälla för målare och större förbrukare.

I främmande land. Fru Teres Kaudern.

DET HAR SINA SIDOR ATT SLÅ SIG ned i urskogen i fjärran främmande land. Man gör idel nya erfarenheter, de flesta förstås dyrköpta.

Den första angelägenheten man har här på Celebes är att lära sig tala malaj, ty så länge man ej kan det språket, är man redlös i händerna på tjänarna och andra skojare.

Då vi kommo till Goeroepahi, en guldgruva i Nord-Celebes, började vi så nätt med en hjälpreda, en yngling med namnet Fritz, kristen och kunnig i allt. Han gräddade ett oklanderligt bröd i en kexlåda som form och en gammal fotogenbidon som ugn, gjorde soppor, puddingar, såser och stekar riktigt bra. Men hans tjänster voro inte billiga: 25 gulden i månaden (1 gulden = 1,5 kr.) och maten, d. v. s. 6 hekto ris om dagen, salt fisk, lök, kokosolja m. m.

Inom mindre tid än en vecka, fann vår Fritz, att han omöjlig kunde hinna med vår tvätt, utan det måste anställas en särskild person att sköta denna. Vi fingo alltså även hans fru i vår tjänst mot lön och mat.

Rätt som det var hade vi ännu en tjänstgörande — en god vän till Fritz — vilken behövdes för att hålla snyggt kring huset och

annat än det arbete som skett under kriget. Men Miss Chadwick fortsätter. — När vapenvilan kom, barrikaderna föllo och det fruktansvärda tillståndet i Tyskland och Österrike avslöjades, voro kväkarna bland de första som skyndade till hjälp. Fyra av deras kvinnliga arbetare reste genom bägge länderna och återvände med detaljerade rapporter. Å dessa rapporter är det praktiska arbetet av "Save the Children Fund" baserat liksom det delvis är genom kväkarnas hjälp den stora nystartade hjälporganisationen i Wien så fort kommit i gång. Den är emellertid baserad på internationellt samarbete mellan den engelska, den schweiziska och låtom oss hoppas, snart den svenska föreningen i samma syfte.

"Rädda barnen". Hjälparbetet har kommit fort nog igång, men döden rider fortare. Det behövs att varenda fader och moder i detta land som ser sina egna små friska och blomstrande, känner sina förpliktelser mot dessa andra fäder och mödrar i Österrike, Tyskland och Ryssland, som måste vanmäktiga — tänk på det — vanmäktiga se sina små svälta ihjäl — det behövs — för att hjälparna skola komma fortare än döden.

Vi i Sverige ha ju hittills icke kunnat göra så mycket för att lindra den allmänna världsnöden, som vissa andra land. Men måste vi icke när vi tänka på vad som dock verkligen uträttats — av andra — gripas av en brinnande önskan — att vara med, att dra vårt strå till stacken. Vi ha vårt tillfälle nu som aldrig förr. "Rädda barnen." I det arbete som den nystartade föreningen med detta namn begynt — dess upprop läses på annat ställe i denna tidning — kunna alla vara med — alla träda in i den världskedja av män och kvinnor, som besjälade av enbart mänskliga känslor, fria från varje politisk och social fördom, till slut kanske skall bli en av de verksamaste faktorerna, till att återställa den frid och försoning folken emellan diplomater och politiker synas vanmäktiga att åstadkomma.

Fru Teres Kaudern, som fortfarande följer sin man, dr Walter Kaudern på hans forskningsfärd genom Celebes i Indien, skildrar här på sitt friska sätt drag ur deras liv i de fjärran trakterna.

hjälpa min man med grovgöra, men som i själva verket huvudsakligen användes för att hämta foder åt Fritz' hästar och uträtta ärenden åt honom.

Jag knogade och lärde mig malaj av alla krafter, plågade alla människor med frågor och tänkte i mitt stilla sinne, att den dagen skulle väl snart randas, då jag skulle kunna taga bladet från munnen och resonnera med min Fritz om ett och annat.

Hans familj, släkt och vänner gjorde oss bekymmer. Vi hade i vår tjänst tre personer, men icke dess mindre funnos nio bosatta i vårt hus. Kocken och hans fru hade endast ett spätt barn, de övriga voro deras syskon och kusiner. Utom dessa ordinarie, anträffades ständigt tillfälliga besökare. Man förstår, att 20 kg. mjöl kunde gå åt på två veckor.

Jag kunde knappast komma in i mitt eget kök, så fullt av människor var det där, och alla stirrade de på mig, när jag öppnade min mun för att säga ett par ord malaj, vilka jag just förut slagit upp i en ordbok och för säkerhetens skull skrivit på en papperslapp, som jag höll hoprullad inuti handen.

Hon som tvättade är värld ett särskilt omnämnande. För oss är ju begreppet tvättade kläder liktydigt med rena kläder, men så är det ej här. Det går åt massor av tvål, man kunde tro att människan åt tvål, men våra kläder tyckas ej komma i någon vidare beröring med den. Man får rent av vara glad, om man inte får igen sina plagg smutsigare än man lämnade dem från sig.

Strykningen är lik tvättningen. Att plaggen skola vikas på visst sätt, kan vederbörande ej fatta, ännu mindre lära sig. Hon äger själv icke något förråd varken av gångkläder eller linne, och det obetydliga hon har är helt olik våra kläder. En kulört herrskjorta med vitt foder under bröstvecket vänder hon naturligtvis ut och in o. s. v. i samma stil. Och jag märker hur fången jag är i vanan. Naturligtvis kan man lika bra begagna en servett, som är vikt i fyra delar i stället för i tre och som har namnet inåt, så att det ej syns, men det stöter mig ändå var gång jag får en oriktigt sammanlagd servett i min hand.

Men om tvättfrun inte använder tvålen på våra kläder, så är hon dess mera frikosig med blåelse och stärkelse. Vi sova på ljusblåa, stärkta lakan i stärkta nattskjortor, torka oss på stärkta handdukar och begagna styvstärkta näsdukar. Alltid tröstar jag mig med att när jag bara väl kan malaj, så....

Våra ägodelar föra en mycket osäker tillvaro. Man behöver ständigt ha dem alla i tankarna. Glömmer man bort en enda sak en tid, är det mycket osannolikt, att man får ha den i behåll. Saxar och knivar kunde man nästan tro begåvade med självständig rörelseförmåga, så svåra äro de att hålla reda på.

Man förnöter en orimlig massa tid på att räkna över sina kläder, konstaterar ideligen förluster av näsdukar, handdukar och strumpor, varöver man grämer sig. En tysk fru här sade en gång på tal om tjänarnas oändliga snatteri och oerhörda vårdslöshet ett ord, vars sanning och klokhet blivit mig tyd-

ligare, ju längre jag varit här. "Man rechnet damit", sade hon helt enkelt. Ja, man har verkligen ingenting annat att göra, om man vill undgå att byta tjänare var månad och slippa från förargelsen över deras oärlighet och slarv. Snatteri beivras aldrig, det är endast stöld av större penningssummor eller mord, som skaffar den skyldiga allvarligare obehag.

Här är det brukligt, att när en husmor lämnar sitt hus aldrig så liten stund, läser hon alla skåp, både de som innehålla matvaror och de som begagnas för kläder och linne, och så tar hon nycklarna med sig. Första gången jag mötte en fru här i Goeroepahi med en stor nyckelknippa i handen, frågade jag henne, varför hon bar den med sig ute. "Jag har två tjuvar i huset", svarade hon. Men jag, som då ännu var oerfaren i landets seder, såg oförstående på henne. "Det är tjänarna", upplyste hon vänligt.

Att hålla höns är nästan omöjligt. Man får vara glad, när man bara blir av med en höna i taget, vanligen nöja sig tjuvarna ej med mindre än ett halvt dussin. Naturligtvis är det tjänarna som stjåla hönsen, men det dröjde länge, innan jag kom underfund med den saken.

Vår Fritz var nämligen begåvad med god människokänedom. Han såg genast, att vi voro människor, som trodde andra om gott, som avskydde råfäst och bråk och som hade annat att tänka på. Han skildrade för oss de javanska arbetarna vid gruvan som särskilt stor hönstjuvar och riktiga skojare, som alltid voro framme, där det fanns något att lägga vantarna på. Han berättade för oss, hur han en natt då vi voro borta, kommit över ett par javaner, som ämnade stjåla våra höns, hur han smugit sig på den ena, men ej fått tag i honom, utan blott kunnat kasta en sten efter honom.

För övrigt lät han oss förstå, att i Goeroepahi fanns ingen annan kock att få, och att minakassarna, hans stam, voro oändligt överlägsna alla andra i fråga om förstånd och bildning.

Vi stodo ut med karlen ett år, under vilken tid han under 5 månader, då vi ej voro i Goeroepahi, endast vaktade huset där åt oss. Så småningom insågo vi förstas hur falsk han var, men måttet blev rågat, först då han ställde till begravningskalas för sitt lilla barn, som dött. Utan att höra sig för hos mig, tillägnade han sig 5 kg. mjöl och diverse annat. Samtidigt blevo vi av med sex höns. Icke dess mindre kom han helt ogenerat och bad min man att komma och fotografera det döda barnet. Det gjorde min man — han är själv barnafader — men det var också den sista välgärningen vi bevisade vår kock.

Vi läto honom dock ej förstå, att vi genomskådat honom. Han fick på begäran ett belyg, som vi skrevo på franska under förklaring, att vi ej kunde reda oss så bra med holländskan, vilket för övrigt var rena sanningen. Om Fritz inte själv kommer att ha så mycken glädje av belyget, så torde det dock kunna bliva till ledning för dem, som möjligen fundera på att taga honom i sin tjänst. Belyget var av följande lydelse:

Goeroepahi le 10 avril 1918.

Fritz Singal a servi comme cuisinier chez moi pendant un an. Il comprend son métier, il est intelligent — même trop — il travaille vite, et il sait faire travailler tous les

Pröva Tuppens Zephyr
och NI köper ingen annan.

Påhlssons
Teaterkonfekt

Tillverkare
A.-B. Carl P. Påhlssons
Chokolad- & Konfektfabrik
MALMÖ

autres domestiques, pas pour moi, bien entendu, mais pour lui-même.

Quant à son caractère, il ressemble parfaitement à la plupart des indigènes de ce pays.

Walter Kaudern
Docteur ès lettres.
Stockholm. Suède.

Vi drogo en lättnadens suck, när Fritz och hans släkt lämnade vårt hus. Sen skaffade vi oss en kock utan familj med 15 gulden i lön. Han fick ett yngre biträde att kommentera över efter behag, bara alla sysslor blevo ordentligt uträttade.

Det är påfallande hur stort värde de infödda sätta på att ha någon eller naturligtvis allra helst några att befalla över, så att deras egen verksamhet kan inskränkas till ett minimum. Men det äro de ej ensamma om. De i Indien födda vita kvinnorna uträtta även så litet nyttigt som tänkas kan. Jag har träffat en dylik dam, som i sitt eget hus inte kunde skaffa mig en knappnål, utan måste tillkalla en tjänare för ändamålet. Fruen visste inte, var knappnålarna hade sin plats. Hon tog aldrig ett stygn själv. Barnen äro naturligtvis i samma stil. Ungdomar, som inte kunna tala rent äro fullt hemmastadda i konsten att befalla och låta passa upp sig i minsta detalj.

En inföding som bjuder ut höns, kokosolja eller något dylikt må vara hur trasig och smutsig som helst, han har ändå alltid någon, som bär varorna åt honom. Men medhjälparen är kanske bara en barnunge på 8 à 9 år, vilken får knoga på en oskäligen börda och uppbära idel hårda ord.

Mathållningen här i Indien skiljer sig ganska mycket från det vi äro vana vid hemma i Sverige. 12-1-tiden ätes i de flesta familjer rijs-tavel (ris-bord), klockan 8-9 ätes "middag".

Rijs-tavel gjorde vi bekantskap med första dagen vi satte foten i land på Java. Det var på ett stort hotell i Batavia.

Riset serverades ur en stor fyrkantig karott, minst dubbelt så stor som en vanlig, med en sked, stor som en gammaldags grötsked från Skåne. Det äts på djupa tallrikar med sked och gaffel blandat samman med en massa rätter. Jag räknade till 19 upppassare runt vårt bord, vilka alla hade ett par sorter att bjuda på. Det var kokt höns och stekt höns, kokt fisk och stekt fisk, köttfärs, grönsaker anrättade med saften från riven kokos, stekta pisanger, stekta ägg, tunna rån av räkor, kokta i flottyr, samt mycket annat, som jag ej kan räkna upp. Det mesta var starkt kryddat med cayennepeppar.

Den djupa tallriken räckte naturligtvis inte till att hysa alla rätterna, utan varje person hade även en flat tallrik till sitt förfogande.

Efter riset, av vilket somliga äto två portioner, serverades en köttträtt samt frukt och kaffe. Att gå igenom ett dylikt program är, som var och en förstår, ett konststycke, vilket säkerligen kräver lång vana och övning.

Vi nybörjare voro alldeles uppbrända i munnen efter rijs-taveln och beslöto oss att framdeles hålla oss till hotellets europeiska matsedel, vilken var överdådig. Men nu, efter ett år, äta vi som andra med nöje nästan dagligen vår rijs-tavel, inte överdådig som på hotellen, utan helt enkel och måttligt kryddad med cayenne. En javansk kock förstår laga den bättre än någon annan.

Frukterna spela en viktig roll i mathållningen. Bananer, som här alltid kallas pisanger, ananas, papaj och en massa andra härligheter köpas för en ringa penning.

En gång när vi en eftermiddag varit ute och spatsrat i Goeroepahi, möttes vi av en

Vår kock Fritz "med sina närmaste".

gräslig lukt, då vi kommo upp på vår veranda. Vi kallade på Fritz och frågade, vad som stod på. Jo, en amerikanare, kemist vid guldgruvan, hade sänt oss två frukter, doeriæm, som voro orsaken till doften. Man skall inte tro, att de voro skämda, utan det var deras vanliga lukt. Vi undrade hur någon människa kunde äta en frukt, som lukade så vidrigt. Den var grön, något av lång, stor som ett barnhuvud, samt försedd med grova vassa taggar, som man gjorde bäst att inte vidröra. För övrigt påminde den mycket om en jättestor hästkastanj med sina fyra, fem rum, innehållande frön. Dessa äro hos doeriæm vita av ett gräddliknande kött. Vi smakade pliktskyldigast på frukten, varefter vi överlätto den åt tjänarna, vilka ansågo den för en stor läckerhet.

Så gingo några månader utan att vi mera råkade på doeriæm, och den föll i glömska, tills vi kommo till en plats, där den var mycket allmän. Vi provade den för andra gången, och inte vet jag, hur det kunde vara, men vi funno inte längre dess lukt och smak

Kvinnoporträtt till dagskrönikan.

Clara Lindström.

Sara Christie.

Fröken Clara Lindström, som den 27 dennes fyllde 50 år, har varit ordinarie kassör i Karlskrona sparbank sedan 1896 och även ofta tjänstgjort som kamrerare därstädes. Hennes solida personliga egenskaper och skicklighet i sitt kall göra henne högt skattad i sin hemstad.

För andra gången sitter nu en kvinna i Norges storting, nämligen fröken Sara Christie, vars bild meddelas här ovan.

avskryvårda, ja det gick så småningom så långt, att vi alltid hade doeriæm i vårt skafferier och dagligen äto därav, så länge dess tid varade, d. v. s. ett par månader. Men vi kunna ej förklara riktigt, hur det gick till, att vi först tyckte dess lukt och smak vidrig, och nu hålla frukten för den bästa vi hittills träffat på i Indien.

Man skulle kunna tro, att på en så avlägsen plats i Celebes urskogar som Goeroepahi skulle livets former te sig ganska enkla. Men så är ej fallet.

Det finnes flera butiker, och i dessa kan man köpa allt vad man behöver såsom spicerier, konserver, öl, viner, sötsaker, ris, potatis, fotogen, tyger, husgeråd o. s. v. Urvalet är förstas ganska begränsat, och tidvis fattas än det ena, än det andra. Men man reder sig alltid. När sockret råkar taga slut, köper man palmsocker av infödingarna, när potatisen tryter äter man batater, ris o. d. Kortsystem har inte behövt införas i Indien, ty här är ännu inte brist på någonting, även om en del varor stigit betydligt i pris.

I Goeroepahi njuter man av vattenledning och elektriskt ljus. Men våra Lux-lampor äro oändligt mycket mera strålände och framför allt mera pålitliga än bolagets belysning. Den sortens lampor skulle gå åt som smör här, där fotogen är så lätt tillgänglig. Vi kunde sålt våra minst 20 gånger, om vi velat.

Det finns tennisplan, kugelbana, biljard samt ett trevligt klubbhus, där man då och då dansar, samt har biografställning varannan vecka. Filmerna äro urgamlas och följaktligen så slitna, att det ser ut som om ett regn av svart bläck ständigt strömmade över dem. Men man är så litet bortskämd med förströelser, att man aldrig försummar en biografafton. Till slut vänjer man sig vid det svarta regnet, så att man inte tänker därpå.

Krigsbilder får man förstas till livs även här. Det är uteslutande filmer från ententeländerna. Indien var ofantligt engelsk-vänligt, tills holländarna blevo av med sitt tonnage. För övrigt röra sig filmerna mestadels om fruar, som bedraga sina män, och tvärt om. Sen societeten njutit av dem i klubbhuset, få gruvarbetarna fröjda sig åt dem nere i byn.

Umgänge så som vi mena det, förekommer egentligen ej alls i Goeroepahi, utan man träffas utomhus på promenad eller i klubbhuset. Skulle man av någon särskild anledning vilja besöka någon, skriver man först en biljett med förfrågan, om det lämpar sig för vederbörande att taga emot. Sedan finner man sig efter 6 och stannar en timma. Det är ofantligt viktigt med rangskillnaden i samhället. Den följer noggrant inkomsterna. Vi, som inte hava några inkomster, umgås ogenerat med alla. Till en början, innan vi kunde tala holländska, voro vi hänvisade till de språkkunniga "upper ten", vilka i Goeroepahi voro blott sex, men så småningom, med tilltagande kännedom om landets språk, kommo vi på bästa fot med de övriga européerna, till antalet nio.

Det är anmärkningsvärt, att så gott som varenda av dessa människor sett vitt skilda delar av jordklotet. En har varit i Väst-Indien och Afrika, en annan i Kina och Korea, en tredje har varit över hela nederländska Indien. De flesta ha intet annat intresse än att tjäna pengar. En och annan sitter i urskogen, därför att han ej passar riktigt bra i mera civiliserade bygder. Vetenskap och konst ha intet förstående att räkna på bland dessa människor.

Löftets land. Berättelse av Hildur Dixelius-Brettner.

(Forts. fr. nr 46).

XI.

SÅ SPOTTADE HAN AT LARS MAGNUS Görling och avlägsnade sig över forget upp mot Vaksalagatan.

Då Norenus kommit till sitt kvarter, hade Sara Alelia varit hemkommen. Men hon hade varit vit som ett lärft i ansiktet då hon kom, berättade snickaremästaren som släppte in honom genom köksdörren, tydligt var hon sjuk och hade hustrun givit henne varmt fläderthe med något brännvin i att dricka.

XI.

Redan följande morgon fortsatte de på Sara Alelias enträgna önskan mot Stockholm. Det var som en ångest över henne, att så snart som möjligt komma från Upsala. Och hon ville med all iver åstad före klockan elva, det var som om hon till denna tid hade ett molse ett sammanträffande, som hon ville undvika. De togo skjuts till Alsike. Deras avsikt var att därifrån fortsätta till fots, men var Sara Alelia vid framkomsten till gästgivaregården så eländig, att Norenus nödgades bedja om en kammare för henne, där han lade henne till sängs.

Men följande morgon var hon uppe och då vädret var vackert och väglaget gynnsamt fortsatte de nu som deras avsikt varit sin färd till fots och gingo den dagen till Väsby.

Tyst och blek gick Sara Alelia vägen fram och Norenus störde henne icke med talande, lika litet som han gjort det under gårdagen, då han suttit hos henne i kammaren. Hon syntes honom som en människa som förlorat allt fäste och som människoord icke bör vidröra, därför att hon då faller allt djupare. Hon önskade vila oftare än de eljest brukade, där hon satt blek och stilla på väggkanten syntes hon honom lugnare än under gårdagen, men på samma gång så genomskinligt svag och blek, att han började frukta mer för hennes kropp än hennes själ, att den icke skulle stå ut.

Det var på kvällen på Väsby gästgivaregård, där Norenus var väl känd från föregående sörlandsfärder. Gästgivarens hustru var av tysk extraction, född i Lybeck, och brukade Norenus aldrig underlåta att där beställa en stor portion Hamburgersurkål med kummin.

Nu tvingade han Sara Alelia, som förut under dagen ingenting åtit, att även taga en portion sådan. Den tycktes smaka henne väl och då värdinnan inkom medan de sutto vid bordet, frågade hon henne om beredningssättet, det hon nedskrev i den lilla anteckningsboken.

Norenus lade vid detta i dagen en till synes alldeles omotiverad överraskning och belåtenhet. Han knäppte med fingrarna och mumlade obegripliga satser på svenska och latin.

På natten, då han från Sara Alelias kammare hörde att hon icke sov, utan var i ångest och oro, satte han sig upp i sin bädd och fände ljus, vilket väckte den unge student, som intog den andra sängen.

Så satt han i sin bädd och lyssnade till synes bekymrad till varje ljud från kammaren innanför.

Så höjde han handen.

"Hon reder sig dock — hon reder sig dock — hon nedskrev dock surkålen."

I Stockholm togo de kvarter hos en sjökaptensänka på Osterlånggatan, ett härberge väl känt av den tidens resande norrländingar.

De hade anlänt föregående kväll. Nu var det affon och Norenus satt vid fönsterbordet i sin kammare i färd med avfattandet av en skrivelse till Höglovliga Canslers Gillet, vilken skrivelse han betraktade som en efterskrift till den anklagelseakt han på förmiddagen egenhändigt överlämnat uti deras Excellensers sköte.

Norenus hade vid återkomsten efter sin uppvaktning för Höglovliga Gillet varit vid ett desperat och relligt humör, varav Sara Alelia kunde förstå att han av deras Excellenser icke mottagit med den veneration han önskat. Av yttranden han fällde kunde hon draga den slutsatsen, att han tvärtemot fått mottaga förebräelser för att han utan begäret och erhållet tillstånd verkställt resan överlämnande skolarbetet åt av Högvärldiga Consistorium icke godkänd vicarius. Desperat hade han gått omkring i kammaren och svurit över "det Egyptiska tvånget" det där aldrig lämnade honom fri. Så hade han börjat tala om hemresa, att därmed ställa "Harlequinssöner" till freds och satt sig ned och påbörjat den skrivelse, varmed han nu var sysselsatt.

Det var kallt i kammaren av en isande blåst, som denna affon svepte över staden. Då den lilla kammare Sara alltid fått sig upplåten var alldeles i saknad av eldstad hade hon sökt sig in till Norenus, där en liten kakelugn fanns, som ännu gav något av värme ifrån sig. Han satt krupen fått intill denna. På bordet, bredvid Norenus, brann ett talgljus, det var den enda belysningen i kammaren.

Sara Alelia grät inte längre. Till synes lugn, stilla och blek hade hon under dagen suttit i tankar.

Sara Alelia hade fått den förvisning, som sedan bar henne under hela hennes långa liv, förvisningen, att var ock hennes synd stor, så hade Herran dock icke övergivit henne, i Hans hand var hon ändock. Han skulle visa henne en väg i öknen och en ström genom ödemarken. Det var på denna fingervisning hon nu i sitt sinne aktade.

Hon skulle leva för sitt barn, det visste hon. Icke att hon fruktade människors dom, då hon undersållt sig Guds och fått nåd, men världen hade skrämt henne, hon fruktade dess väsen, som ett barn fruktar det

mörker det icke kan genomskåda, men ur vilket en hand skrämt det. Så ensam som möjligt ville hon leva med sitt barn, så långt skild från världen som möjligt.

Det var föregående natt, då hon legat vaken, som hennes tankar förts att gå en väg, den hon själv färdats sista gången, då hon var tolv år. Det var de tre milen upp genom skogar till den fäbodvall som tillhörde hennes barndomshem, den gamla rödmålade prästgården vid Ume älv. Efter hennes tolfte år hade fäbodvallen övergivits, såsom ligande för långt borta och mark för en annan hade brutits å närmare håll. Men aldrig hade denna för Sara Alelia i behag kommit att uppgå mot den gamla övergivna.

Högt låg den; åt söder, öster och väster böljade blå skogar och flöto samman med horisonten, bakom vallen stod en skogklädd berghäll och tog mot nordanvindarna. Mark hade varit bruten till viss del tunnland och aldrig blev kornskörden vackrare än där. Gick frosten fram nere i bygden och bet axen svarta, hit hittade den aldrig. Sara Alelia mindes väl huru hennes far ett år av en ämbetsbroder fått, inknutet i en stor röd- och blårutig näsduk, några få skålpund råg, ett sädeslag som vid denna tid knappast var sett i Västerbotten. Då sädeslaget var långt ömtåligare än kornet hade fadern ej vetat lämpligare plats för dess utsående än en av tegarna uppe på fäbodvallen. Och Sara Alelia mindes väl den sensommardag hon däruppe gått vid faderns sida, då drängen Fransiskus mejade av den fullmogna rågen. Fadren hade varit lycklig som ett barn över att experimenterat så väl lyckats och sagt att i hela Västerbotten fanns ej bättre jord eller en plats med mera gynnat läge och, talande på rim som han gärna gjorde, hade han sett ut över vallen och sagt: "Här skulle bli by och bygd i Herrans skygd."

Nu var vallen, Rombäcksvallen, som den hette, som nämnt, länge sedan övergiven. Under åren hade Sara Alelias tankar gärna gått dit som till en plats dit ljusa barndomsminnen dra tillbaka. Men då i natt platsen kommit för hennes tankar, hade den dragit henne till sig så som en fristad, en tillflykt undan den värld som så skrämt henne. Och hon började tänka, att där skulle hon helt visst kunna dra sig fram. Och nu hela dagen hade hennes tankar arbetat med det samma. Med jordbruksarbete var hon från de fyra åren av sitt äktenskap väl förtrogen. Hon hade under dagen hunnit tänka på mycket. Filemon, drängen, skulle måhända ej

ha något emot att följa henne dit upp, han stod lika ensam i världen han som hon. Något skulle väl också bli över åt henne av boet, sedan skulden som häftade vid det, var betald. Hon hade räknat ut att hon skulle kunna behålla en av hästarna — om det blev utväg med foder — och ett par av korna, det viktigaste av redskapen och något av bohaget.

Men det fanns ett stort hinder, ett hinder som stundom syntes henne omöjligt att överkomma. Marken var kronans. Hon visste att det farvades mycket skrivande till höga myndigheter för att få laga rätt att bryta teg å Kronans mark och trots den lätthet varmed Sara Alelia nedskrev sina tankar, låg dock allt så att säga officiellt skrivande henne högeli-gen emot. Ej heller visste hon i detta fall någon att vända sig till.

Den i dagarna i Falun avtäckta Engelbrektsstatyn. Hjalmar P:son Dely foto.

I hemtrakten såg hon sig dömd och övergiven av alla och vid blotta tanken på att här i Stockholm söka sig fram till höga myndigheter erfor hon som förskräckelse.

Där hon nu satt vid kakelugnen i sina tankar kom hon till den slutsatsen, att hon skulle tala med Norenus om sina funderingar. Han hindrade henne emellertid nu i hennes avsikt genom att resa sig och uppläsa för henne den skrivelse han författat. Han läste med hög röst som en föredragande:

"Som jag vid mina sextio års ålder med försakande av det lugn och de bekvämligheter som mitt kall vid mina år borde medföra till största delen till fots företagit en något över hundra mils färd för att egenhändigt uti deras excellensers sköte få överlämna min klagan och mina bevis över ämbetsmannaväldet och själsväldet i min avlägsna hembygd, vågar jag tillika underdånigt ödmjukast hoppas att mitt för undervisningen stadgade nit och mina grå hår anses berättigade till något understöd för återresan, den jag utbeder mig att nu genast få företaga med en för mitt stånd passande och för mina år nödig bekvämlighet, på den eller de personers bekostnad vilka vid målets slutliga prövning finnas hava varit nog djärva att på eget bevåg och till skada för skolan i lappmarken oförsynt kränka framfarna konungars och även vår nu regerande aller nådigaste konungs visa stadgar och givna försäkringar om scholæ- och uppfostningsverkens helgd och skyddande mot allt slags intrång. —"

Här avbröts Norenus av en knackning på dörren. På hans maning att stiga på insteg en liten man, den Norenus igenkände såsom ledamoten av Höglovliga Canslers Gillet excellensen Carl Waldemar Roos. Han var, som Sara Alelia såg honom där han inkom, "en liten allt för smal person av mycken elegans i ljusgrå tillknäppt livrock där spetsverk framstucko vid hals och armar, hans ansikte var allt för litet, men gav den smala krokuta näsan och ögonlockens tunga välvning delsamma hög förnämitet."

Norenus hade vid föregående Stockholmsbesök rönt särskild välvilja av hans Höghet excellensen Roos, den där hyste ett särskilt intresse för lappmarken och dess bebyggare och gärna begagnade sig av varje tillfälle att komma i kontakt med personer, de där kunde öka hans kända förråd av anekdoter och personalia från denna landsända.

Norenus kunde berätta om högst delikata supéer på tu man hand med den välvillige excellensen i hans våning vid Blasieholms hamnen. Sannolikt anade han också nu en sådan, ty hans misshumör var i ett nu försvunnet och han hälsade excellensen utan allt kryperi dock med mera politesse än Sara Alelia trott honom äga.

Sara Alelia ville obemärkt avlägsna sig, men excellensen märkte henne och bugade sig höviskt och frågade Norenus, om det var hans dotter. Då Norenus föreställde henne såsom framlidne prästmannen Samuel Unæi änka var excellensen genast färdig med en historia om en prästman Unæus som på 1600-talet levat däruppe och som dödats av några lappar på det grymma sättet att de bundit sehnkarken om hans ben och dragit honom i valtnet över stora sjön Uddjaur.

Den ytterliga grad av politesse och kultur som vilade över den lille excellensens person, var något i högsta måtto intressant för Sara Alelia och hon återgick gärna till sin plats, där hon utan att behöva taga del i samtalet dock kunde göra sina iakttagelser. Men då excellensen kom fram till henne och frågade, om hon ej ville göra honom äran att tillsammans med Norenus intaga en enkel

kvällsvard i hans hem, överdrogos hennes kinder av en brännande rodnad och hon hade svårt att få fram sitt avböjande. Brydd som hon var och utan att veta någon titel, kallade hon excellensen Hans nåd. Men Norenus lyfte handen:

"Icke så, mitt barn, Hans nåd är allena Gud faders som är i himmelen."

— Då Sara Alelia vaknade följande morgon stod på stolen invid hennes säng en liten blå korg med delikataste frukter, även en liten bok i ett behagligt skinnband med älskvärdaste dedikation.

XIII.

Samma dags afton satt Sara Alelia ensam i kammaren som vanligt i tankar och grubblande. Norenus hade på förmiddagen uppvaktat konungen, men hade han återkommit från den uppvaktningen än mindre tillfreds än från den under gårdagen. Av vad Sara Alelia kunnat förstå av hans häfliga ordande hade konungen vid hans inträde hälsat honom med orden: "Ni måste vara en besynnerlig man", varpå Norenus,

.....

Två Nobelpristagare.

Professor M. Planck.

NÄSTAN SAMTIDIGT MED ATT TRE NOBELpris tilldelades tyska vetenskapsmän — fysikpriset för 1918 till professor M. Planck, 1919 års fysikpris till professor J. Stark och 1918 års kemipris till professor F. Haber — kom det engelska meddelande som spridde en enastående glans över tysk forskning: budet om att tack vare engelsk observationskonst bekräftelse vunnits å den professor Einsteins teori, som bl. a. innebär en fullständig revolution i våra begrepp om rummets problem. Professor Haber har för en intervjuare uttalat sin glädje över att han fått mottaga detta pris mitt under landets yttre betryck, och säkert skall många glädja sig över den heder, som vederfarits den tyska forskning, vars lampor brinner klar och ren trots alla yttre olyckor.

Att Svenska Akademien ansett sig fortfarande kunna hålla litteraturpriset inne, måste väcka förvåning; nog tycker man att den i den samtida litteraturen skulle utan svårighet kunna finna en betydande diktare, som verkar i "idealisk anda".

Professor F. Haber.

stött närmande sig dörren, vilkens lås han under stor svårighet fick upp, yttrade: "Ers majestät har ock konstbesynnerliga lås", varpå han utgick. Och så slutade den audiensen.

Även hade Norenus uppvaktat Höglovliga Canslersgillet med sin skrivelse av gårdagen med begäran om understöd till hemresan, men hade Höglovliga Gillet låtit honom förstå, att något reseunderstöd av Ecklesiastikfonden icke kunde honom bestås och hade herr Riksmarskalken än en gång förehållit honom otillständigheten av hans företag att nedresa. Dock hade herrar Excellenser, med hänsyn till hans torftiga belägenhet, enals om att meddela honom i förskott på hans lön en summa av 25 Rdr. i Riksgäldssedlar, vilket förskott skulle komma att på hans avlöning — för nästkommande år — den där i sin helhet uppgick till 70 Rdr. 32 skilling Banco — avräknas.

Av så litet erkännande för det nit om skolväsendet han bevisligen ansåg sig hava lagt i dagen genom sin resa, hade Norenus självfallet varit högst desperat och hade han i denna sinnesstämning begivit sig ut i staden sedan han först tillsagt Sara Alelia att de redan följande morgon skulle lämna de sodomiters stad. Sara Alelia var nu i oro för att han i denna uppbragta sinnesstämning skulle slå sig på att dricka brännvin och att så skulle uppstå ledsamma trakasserier och förvecklingar.

Hon satt just i dessa och andra bekymrade tankar, då hon hörde en knackning på dörren, den hon igenkände från gårdagen, och den lilla excellensen trädde in. Hans ärende var att lämna Norenus ett litet helt personligt tillskott till den reskassa, vars knapphet han på förmiddagen endast ovilligt tillstyrkt. Nu lämnade han Sara Alelia det lilla konvolutet. I den prydliga picturen igenkände hon densamma, varmed den vänliga dedikationen i hennes bok nedskrivits.

Förlägen och djupt rodnande stod Sara Alelia framför excellensen och hade svårt att få fram sin tacksägelse för den välvilja han visat henne. Det var ständigt det skeva i hennes ställning som var henne till plåga och då hon nu framsträckte sin hand till tack stodo hennes ögon fulla av tårar. Därav måtte den välvillige excellensens hjärta ha rörts, även hans ögon hade blivit fuktiga. Med mycken egard förde han henne att ta plats och alltjämt behållande hennes hand i sin, frågade han, om han på något sätt kunde vara henne till tjänst.

I sin belägenhet sensiblare än någonsin, brast Sara Alelia i gråt, "och grät jag i den stunden ut allt mitt hjärtas jämmer, men gick dess ström i cirkel och gick åter tillbaka dit varifrån den utgått".

Men då Sara Alelia något lugnat sig, slog henne tanken, att måhända skulle hon genom att tacknämligen mottaga den tjänstvillighet herr excellensen erbjöd henne kunna genom honom nå fram till de höga myndigheter, de där hade att säga ja eller nej till hennes önskan att få rödja och bo på kronans mark.

Hon funderade lyst några minuter, under vilka excellensen med mycken veneration behållande hennes hand i sin, alltjämt upprepade sin livliga åstundan att vara henne till tjänst. Hennes samvete sade henne, att begärde hon hans hjälp, så hade hon ock att visa sig för honom som den stora synderska hon var, att han måtte veta för vem han förde talan. Men att tala i detta där hon nu satt, därtill kände hon sig sakna förmåga. Visade han sig villig att taga sig an hennes sak ville hon skriftligen träda fram för honom med all sin synd. (Forts.)

Medan ridån är uppe.

KÖPMANNEN I VENEDIG HÖR AVGJORT TILL Shakespeares populäraste skådespel, liksom Shylocks och Portias gestalter kunna räknas till hans mest dramatiska karaktärer, den förre i sin tragiska kamp att värja sig mot de kristnas hån och spott, samtidigt krävande hämnd för smälet genom den honom kontraktensligt tillerkända rätten att få skära ett skälpund kött ur köpmannen Antonius bröst, den senare genom sitt friska lynnes solsken och sitt förlagna huvud, som låter henne genom en fintlig lagfolkning omintetgöra judens hemska rättsanspråk.

För oss sena tiders barn verkar framställningen av Shylocks hårda öde, då han inför domstolen går miste om sin fordran och därefter tvingas att bli kristen, som en grymhet. Sant att han själv visat ett oförsonligt sinnelag, men till det har han drivits av de kristnes ständiga begabberi och förakt. De låna hans pengar, men spotta på honom, emedan han tar ränta. Den eljes högsinnade Antonio, som blir hans gäldenär, föraktar honom djupt för hans penningaffärers skull, förgätande, säger Brandes, i en för oss påfallande grad att man för juden har stängt alla andra utvägar till försörjning och att man regelbundet låter honom skrapa ihop sitt guld för att alltid ha en tillhands, som man vid förefallande behov kan plundra.

Shylock (hr Hedqvist).

Shakespeare diktat, spelet går med ett visst tvång, smakar emellanåt av pose. Slutscenen göres bäst. Hr Gustaf Molanders Antonio är en vacker prestation och de många andraplansrollerna komma väl till sin rätt. Regi och uppsättning, för vilket hr Olof Molander bär ansvaret, präglas av en utsökt smak och stilkänsla, och sista aktens exteriör med slottsfasaden, parkens lövmassor i strömmande månsken och den svagt tonande musiken till diktens odödliga ord om tonernas makt är en konkretion av poesins värld, från vilken all materiens tyngd avlägsnats.

Även en revy kan slitas ut — lyckligtvis. Södra teaterns revyprogram har måst ersättas och det till på köpet med ett så gott folkklustspel som Algot Sandbergs "33,333", vilket på sin tid var ett första rangens kassastycke i det lilla Thaliatempel vid Östermalmstorg. Dess framgång var välförtjänt då och är det även nu, ty stycket med sin blandning av löjen och fårar anslår just de strängar som mängden vill höra klinga och vars melodier äro sprungna ur den stockholmska värld, som utgör småborgarens och fattigfolkets.

Hr Wallén och Nilsson återge sina gamla roller, den humoristiske Slinken och den sentimentale filosofen på vindskammaren, och det förefaller som om uppgifterna vuxit in i blodet på dem, ty de många mellanliggande åren ha icke förryckt en detalj i den säkra och träffande framställningen. Fru Wallén är i yttre avseende en utmärkt Jenny, men åt det typiska hos denna stockholmsfös från bakgården med det yra ungdomsblodet, nonchalansen, nöjeshungern, framfidsdrömmarna förmår hon endast ge en blek relief. Eljes är stycket bra besatt på alla händer och passar denna scen som handsken till handen.

Portia (frkn Kolthoff).

Shakespeare, som själv var en affärsskicklig man och inte minst genom räntor förkovrade sin förmögenhet, torde ha sett på juden med andra ögon än vad den fördomsfulla tid gjorde, som lät Shylock pinas av sina fiender. Det framgår också av Shylocks berömda replik i början av tredje akten som inledes med orden: "Jag är jude. Har icke en jude ögon? Har icke en jude händer, lemmar, ledamöter, sinnen, tycken, passioner? Lever han icke av samma föda, såras han icke av samma vapen, hemsökes han icke av samma åkommor, som en kristen?"

Den Shylock-framställning hr Hedqvist nu visar på Dramatiska teatern, en inbunden, pinad och trött Shylock, har allt fog för sig. Han har rest en mur mellan sig och de kristna och han eftersträvar ej heller deras gunst, kan gott vara den förutan, medan de kristna däremot ej kunna undvara hans pengar, en omständighet, som gör honom sarkastisk och överlägsen. Det kom ett förnämligt drag över Shylock genom behärskningen i hans uppträdande, och det var blott i domstolsscenen man skulle önskat ett mera synbart sinnesuppror. Fröken Kolthoffs Portia är icke helt igenom den friska kvinnouppenbarelse

Jessica (frkn Wessel).

Konserterföreningen bjöd förra torsdagen på en ny symfoni, "Mitt land" av Ture Rangström. De tre satserna heta "Sagan", "Skogen, vågen, sommarnatten", "Drömmen" och utgöra en tondikt som innesluter ej få vackra parier av nordiskt lynne och nordiskt känsloliv. Komponisten synes ha fasthållit vid kärvheten och tyngden i det nordiska lynnet som det grundväsentliga, därav den monofoni som kännetecknar kompositionen, vilken i varje fall är ett talangfullt utslag av nysvensk musik.

Eugen d'Albert utfyllde programmet med sin celebra pianokonst genom att spela Beethovens av rik ingivelse fyllda pianokonsert i ess-dur.

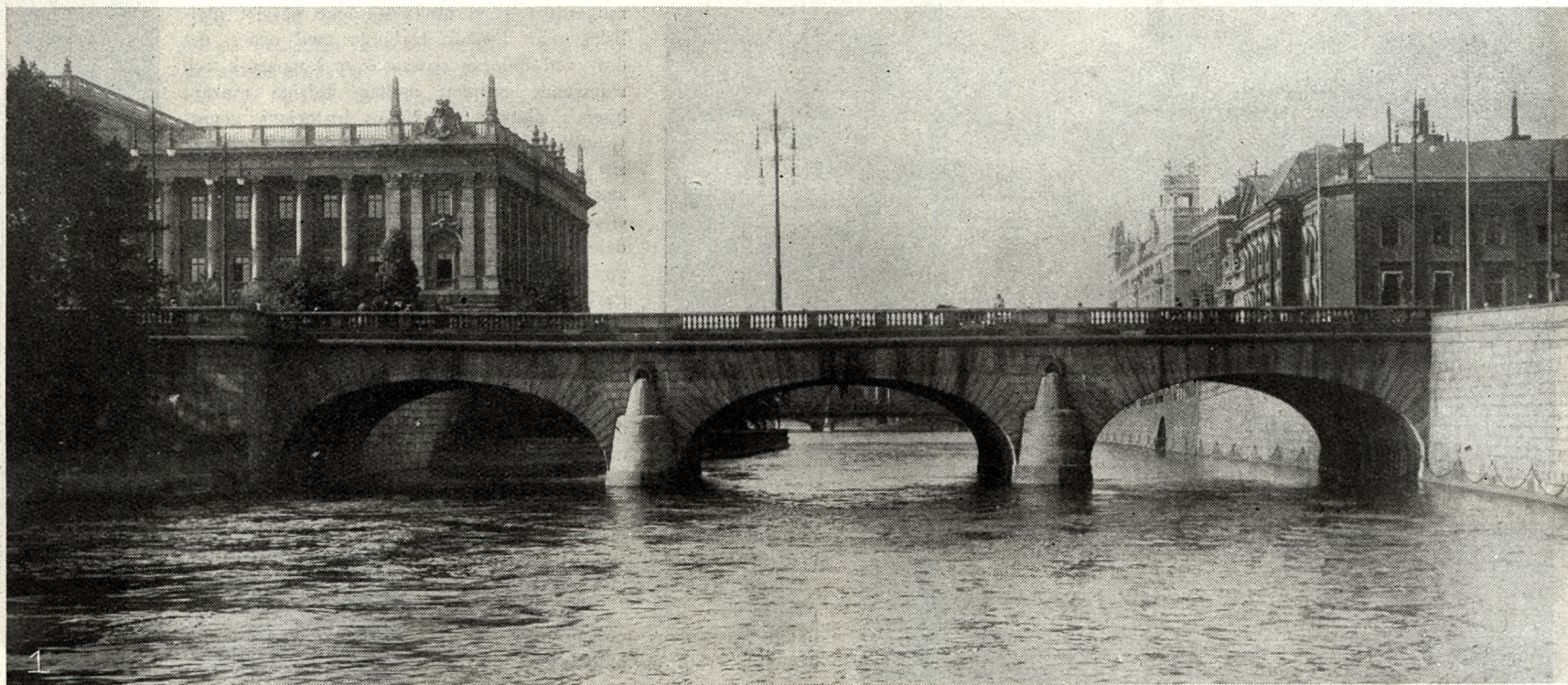
Hade Rangström i sin symfoni hållit sig inom de strängt uppdragna gränserna för en kärv stil, blev d'Alberts Beethoven-tolkning så mycket mera lössläppt och färgskimrande. Hans anslagskraft hade en stridslysten karaktär och dränkte ibland diktarens tankar i ett svall av toner. Pianisten hade tydligen föresatt sig att frammana det Beethovenska titan-lynnets.

ARIEL.

Bassanio (hr Kåge).
Almberg & Preinitz foto.

Stockholm — de många broarnas stad.

STOCKHOLM — DE MÅNGA BROARNAS stad! Varför just broarnas och inte lika så gärna kyrkornas, pantbankernas eller vad som helst annat? Åhnej, broarna äro nog verkligen karaktäristiska för Stockholm. Inte bara genom sitt mångtal — det finns väl knappast någon huvudstad i

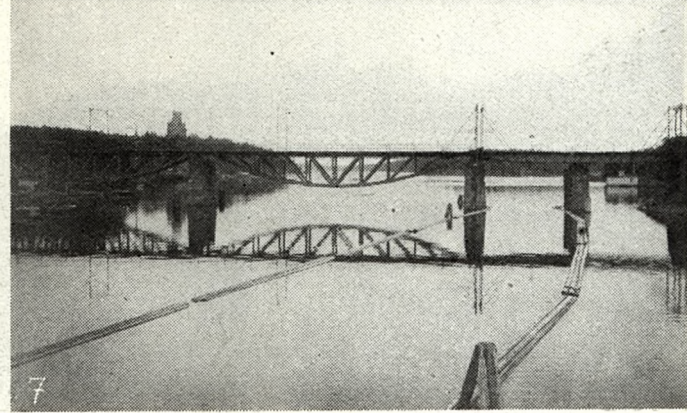
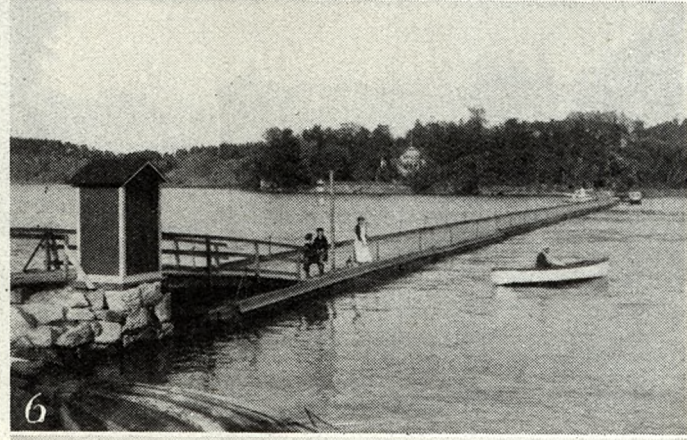
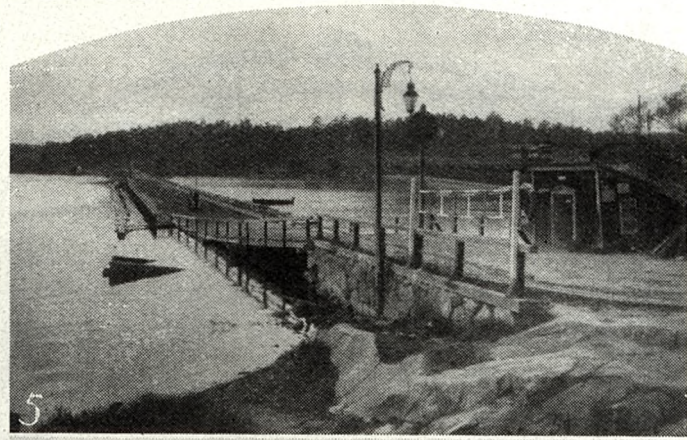
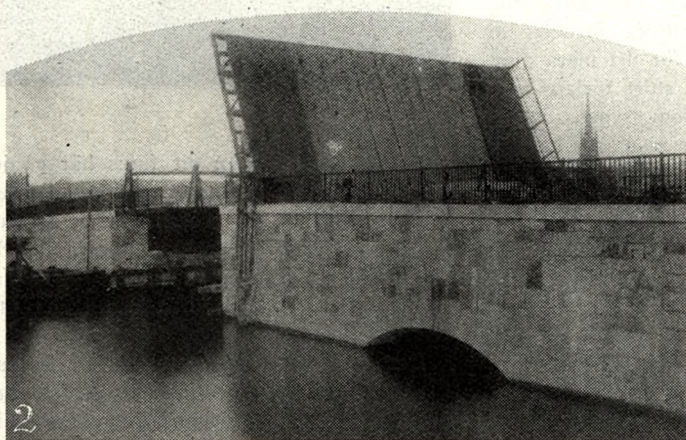
Europa, som har fler broar än vår på holmar byggda, — eller därigenom att man från dem har den kanske vackraste utsikten över staden. Men de bidra nog verkligen på visst sätt till att ge Stockholm dess säregna skönhet. Med detta vilja vi icke ge ifrån oss något otillbörligt lov över

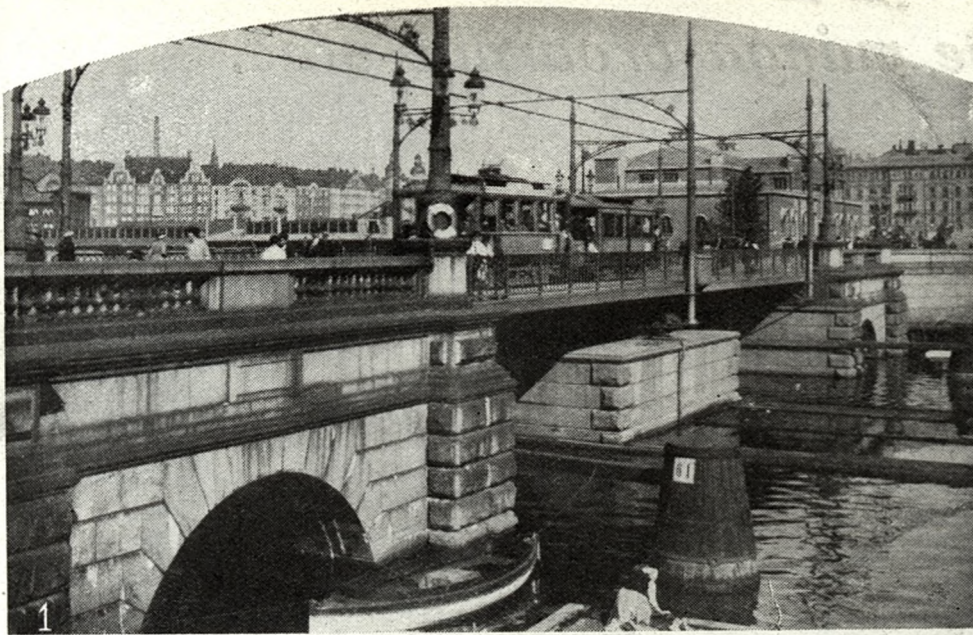
Norrbro — det är vår egentliga "riksbro", varken mer eller mindre. Dess företrädare förenade sedan urminnes tider landtungan med Svea rikets hjärta, och i den nu mer än hundraåriga bron kan man gott se ett monument över enkel svensk storhet, där den reser sig mäktig och skön och väl

broarna som arkitektoniska skapelser. Men i vårt tycke är en bro nästan alltid vacker — bara genom att helt enkelt vara en bro. Den är vacker genom det sätt, varpå den bryter av i perspektivet, när vi låta blicken glida utmed den speglande strömmen. Och på samma gång som ögat tilltalas, slås det an en poetisk sträng någonstädes i ens inre. Låt oss bara tänka efter, vad det är för många minnen vi ha av bron — "bron som sådan". Vi minnas den där lilla kupiga bron hos de japanska målarna, som så väl förstå att i sina landskap utnyttja bron pittoreskt. Ibland också groteskt: jag minns en bild av Toyokuni, varå man ser en skara blinda kråla fram på en spång utan räcke — så nära döden, en hop mänskligt kryp. På himmelens bro for den rättfärdiges själ efter döden till Osiris i västerland; på "Suckarnas bro" gick den dödsdömde till den värld av kval, varifrån han aldrig skulle komma åter — —

Men låt oss lämna målarens och mystikerns bro och titta ett slag på våra egna!

1. Norrbro. 2. Stadshusbron. 3. Lilla Norrbro. 4. Lidingöbro. 5. Tranebergsbro. 6. Flottbron mellan Stora och Lilla Essingen. 7. Järnvägsbron vid Stocksund.

harmonierande med Slottets ädla linjer. Vid Norrbro har man också en av Stockholms skönaste och stämningsfullaste platser. "Stämningsfull" — vi tänka då icke på det idylliska, man brukar förbinda med ordet, det där med ålderns patina över koppartak och slumrande minnen mellan äldriga murar; hägnas platsen av någon historiens genius (i vilket fall den måste med förakt beskåda sitt slätstrukna porträtt under Gustaf Adolfsstatyn), så slumrar denna säkert icke, som eljes dylika herrar och damer för sed hava; den lever med strömmen, vår egen Norrström, som alltid strid och stark går mot havet, liksom de svenskes håg evigt dragit dem dit ut. — Här, mitt i en stor stads hjärta, kan man stå och försjunka i drömmar: lyssna till, hur de virvlande vågorna eller brustna isstyckena slå mot bropelarna med ett dovt ljud, vari man tycker sig förnimma som rösten av några naturens blinda, starka andar — nej, demoner, i släkt med

något inom en själv, något av bundenhet och smärta och evighet på samma gång.

Skola vi också tala om folkvimlet på den bro, som en gång i tiden gav namn åt stadens modeherrar, "Norrbrolejon" som de kallades? Nej, låt oss lämna allfarvägen. Men dessförinnan kunna vi ej låta bli att upprepa vad en tidningsskribent härom dagen erinrade om: att i den gamla basaren, som förr fanns på bron, var det som Albert Bonnier, nyss kommen från födelsestaden Köpenhamn, sålde sitt första tryck: "Bevis för att Napoleon aldrig funnits till!"; och på denna bok, som redan den visade utgivarens förmåga att draga jordiska fördelar av människors intresse för det mera ojordiska, grundades ett stort förlags rikedom och makt. Som synes, det är många slags utsikter man kan ha från Norrbro — — —

Norrbro's granne kallas, som man vet, Riksbron, vilket namn är det enda vackra hos hela bron — — — Den skall, som man vet vara provisorisk, tills den stora monumental kommer, och den står där också som en ursäkt för sin egen tillvaro — en ursäkt, som emellertid skymmer utsikten mot Mälaren och är tråkig och ful. Och när ett föremåls hela existens utgöres blott och bart av en ursäkt för samma existens, borde det då ej hellre vara borta? Låt oss alltså snart få den där monumental!

De båda små broarna på andra sidan holmen — ja, de gå gott in i detta partis skönhet, en skönhet, som är av det litet dystra slaget, åtminstone en mörk afton, när man bara ser det dunkla vattnet djupt nere mellan de branta stenväggarna och på avstånd lyktor, som glimma.

Skeppsholmsbron har liksom Norrbro sitt historiska stämningsvärde, fastän detta där faller inom intimför att inte säga intimitetshistoriens område. Innan förbudet att efter viss tid på dagen beträda Skeppsholmen — flotans område — kom till, var den de älskandes bro. På den vandrade de alla mot den fullkomliga kärlekens pa-

1. Kungsbron över Klara sjö. 2. Bron mellan de gamla riksbanksbyggnaderna. 3. Liljeholmsbron. 4. Järnvägsbron över Mälaren. 5. Vasabron. 6. Runebergsbron. 7. Djurgårdsbron. 8. Saltsjöbanans bro över Hammarbyle-

berg, och att här, där nästan aldrig stadens hus stänga blicken för naturen och landet, står man i den skönaste staden i ett skönt land. Man fortsätter till Kungsbron över Klara sjö, alltså bara några steg — och strax en annan karaktär över omgivningen. Viken ser här ut som en kanal med hängande pilträd vid brädden, med små brädgårdar och kvarnar och gamla gårdar — det är Stockholm som slutet stad, det påminner om de där gamla tyska städerna med mycken skönhet vid kanalernas bräddar mitt i all köpskap och liv.

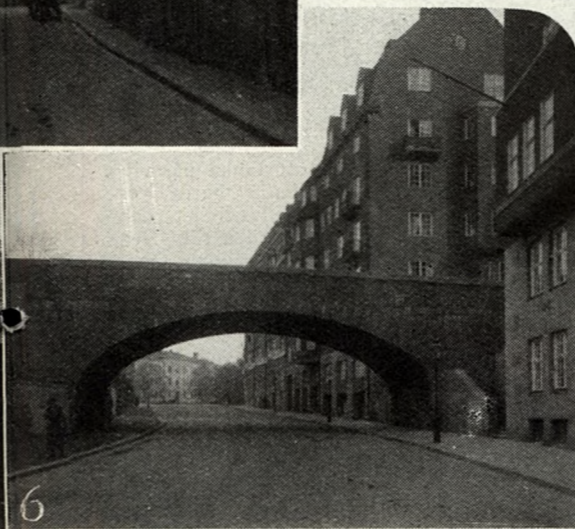
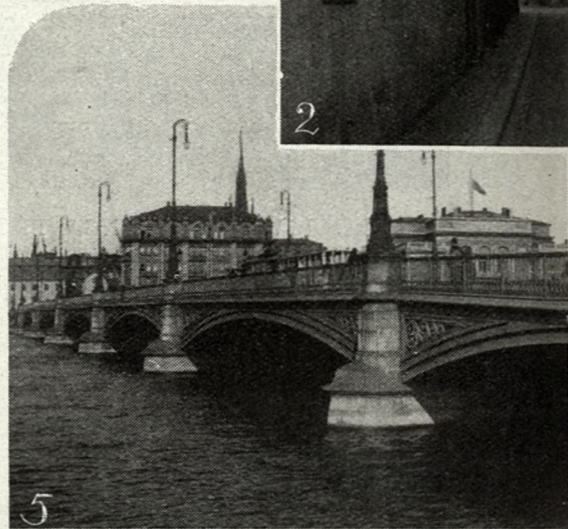
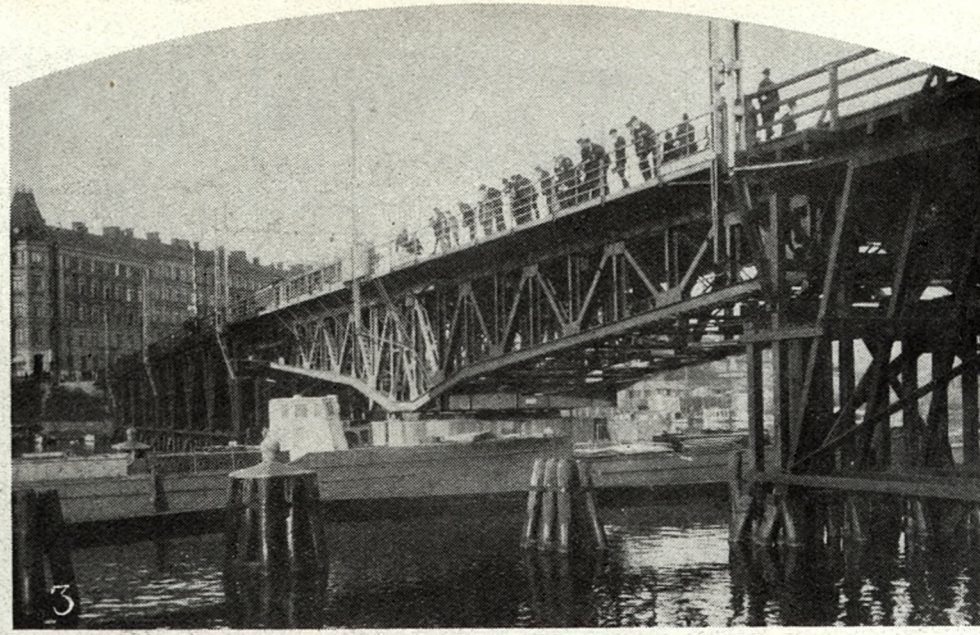
För att fortsätta ut på Kungsholmen, så hör ju S:t Eriksgatan till de lyckligtvis mycket få gator i denna stad, som ej ha någon speciellt stockholmsk prägel, den kunde finnas i vilken stad som helst — men så kommer man ut på S:t Eriksbron! Från ingen annan av Stockholms broar har man en så imponerande utsikt över vida ytor av hustak utmed slingrande vatten. Man skulle inför

den kunna börja fabla litet om London och Newyork och sådant, om inte jämförelsen vore så orättvis — mot Stockholm nämligen! Ty intet London eller Newyork äger vad Stockholm här också har — se bara på andra sidan! Naturen själv, berg och furor och stilla vatten. Eller kasta bara en blick uppåt Vasaparkshället! Åter naturen själv, som — gudskelov! — omöjligt kan låta sig tuktas till en vanlig stillsam och väluppfostrad park: berghällar springa fram, klippor skymta.

För Stockholm typiska äro också ett annat slags broar: gatuviadukterna. Där ha vi då också framstet av två ståtliga granitbyggda över Kungsgatan. Vad denna gata är vacker, kanske inte minst nu i sitt litet halvfärdiga skick. Höga branter med stenhällar, grus och gräs mellan praktbyggnaderna — naturen själv som titlar fram! Det är väl f. ö. detta, som ger Stockholm dess säregna karaktär: man må bygga hur platta storstadskvarter som helst, alltid skall naturen ändå sticka fram sitt huvud, med klippor och hållar och höjder inne i staden och vatten mellan de många holmarna. Med en liten ändring i det gamla ordet om höjtugan skulle man kunna säga, att må man få söka med hacka och spade utdriva naturen ur Stockholm — hon kommer tillbaka ändå. Det är väl också det, som ger ett alldeles särskilt behag och friskhet åt livet i den staden — och åt människorna med. Ty faktum är väl, att i ingen huvudstad träffar man så sällan som här den där otrevliga storstadstypen, välvårdad, men själlös — den som man bara kan föreställa sig i omgivningen av ett röktigt storstadskafé, en skrällig varietet och ett sådant där operonligt färgat hem — och så möjligen på utflykt till ett "familjebad" vid stranden. Nej, Stockholm är förvisso den mest benådade av städer — och människorna kunna inte hjälpa, att litet av näden faller också på dem.

Så flyter då också stadsbild och landskapsbild samman, med broar, som spegla sig i vattnen, och viadukter, som

den. 9. Riddarholmsbron. 10. Djurgårdsbron. 11. Bron över Kungsgatan vid Malmsskullnadsgatan. 12. Kungsbron över järnvägsspåren. 13. Bron mellan Kungsholmen o. Essingen. 14. Slussen.

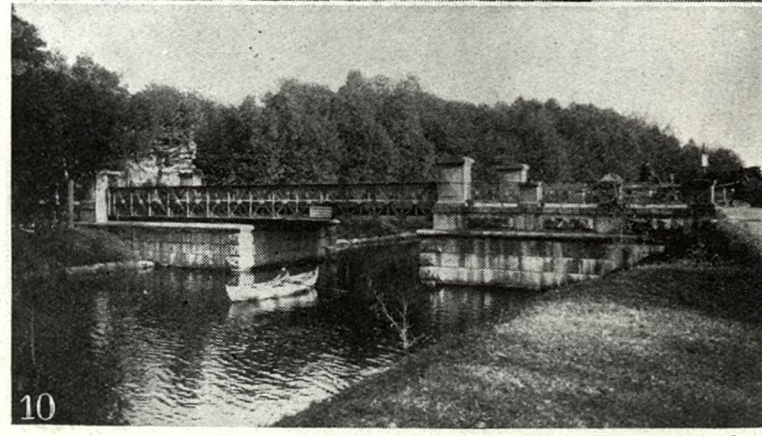
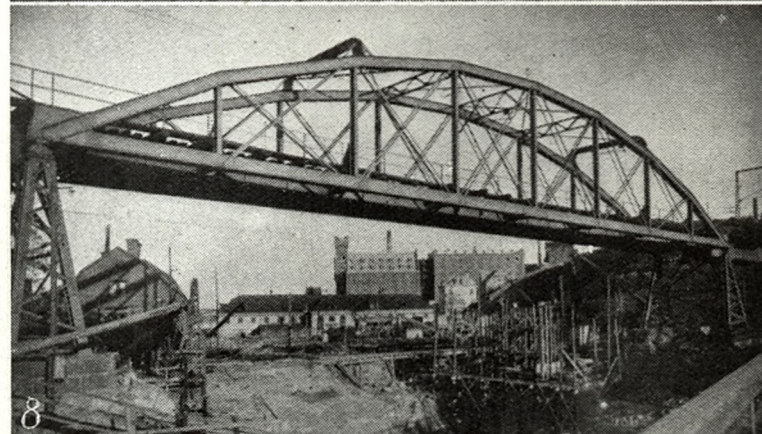
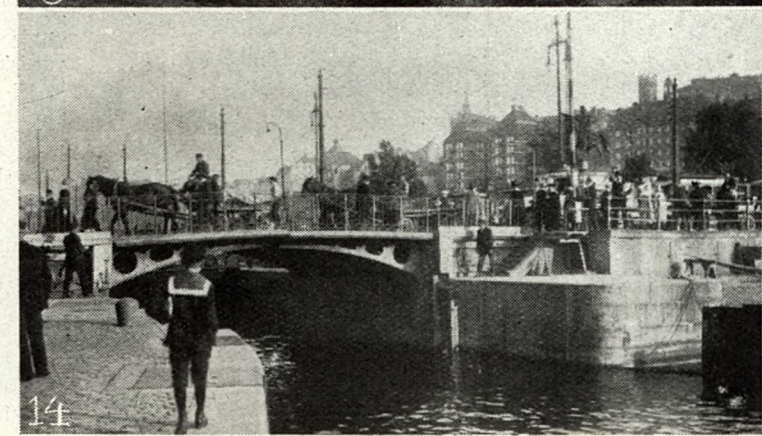
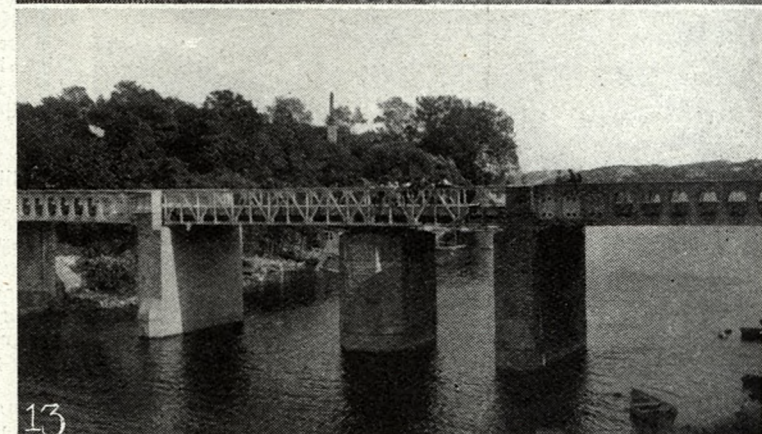
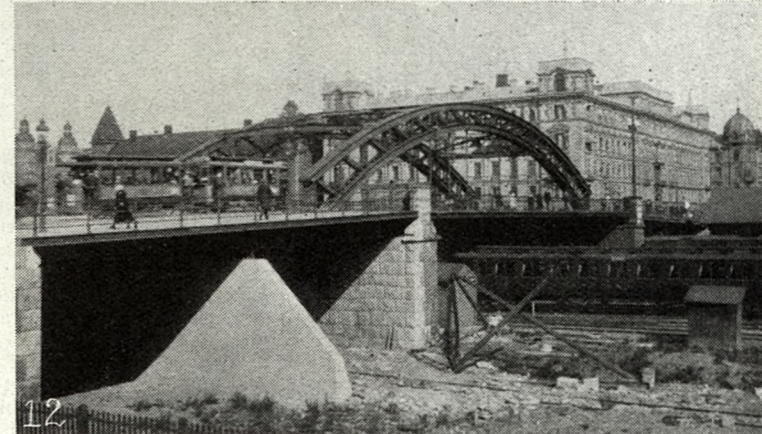
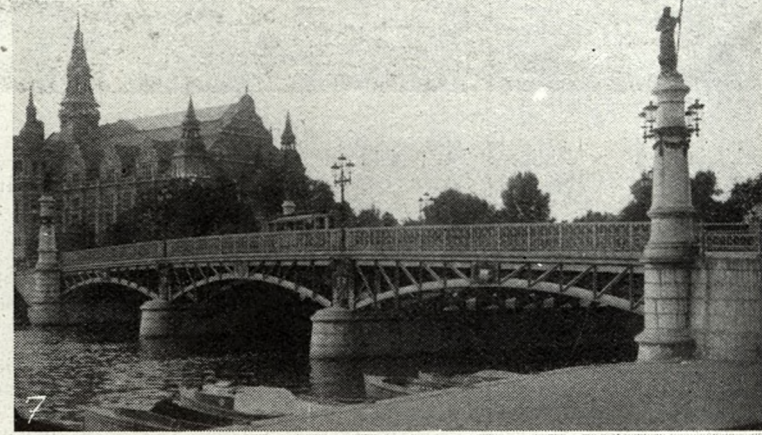
radis — och att bron dit finns här på jorden, det veta vi ju alla, men säg, var är paradiset?

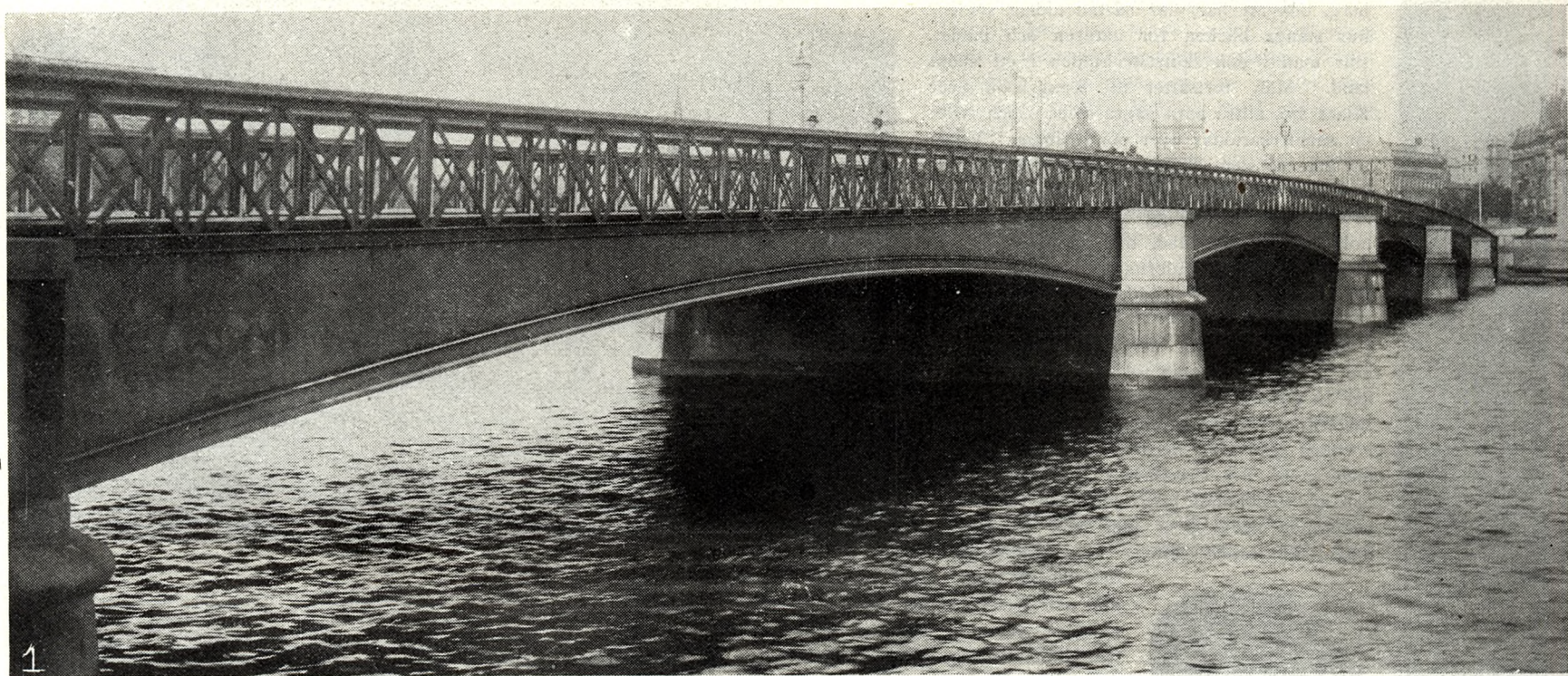
Men tillbaka till prosan! Och prosan, det är Vasabron (varifrån dock utsikten är härlig!) samt Järnvägsbron, som är en balkbro — med detta tekniska uttryck ha vi helt och hållet uttömt dess karaktär!

Den nya Stadshusbron eller vad den skall komma att heta må vara vacker som byggnadsverk; som bro kan undertecknad inte så särskilt beundra den: dess valv äro så ytterligt smått tilltagna, att man ej kan se vattenytan på andra sidan bron; på

det viset blir denna utan den vattnets speglade bakgrund, som eljest alltid kommer en bro att ta sig vacker ut.

De båda Kungsbroarna äro i och för sig inga estetiska nästerverk; men vad man från dem har Stockholm helt och hållet! Först järnvägsbron. Under sig ser man ett myller av järnvägsspår, det fortsätter en bit åt norr, och därbortom dyker det så upp ett stycke äktsvensk natur, en snöklädd höjd med furor — och plötsligt står man där med ett det starkaste intryck av att här gå pulsådorrarna från Stockholm ut till land och bygd mellan furuklädda

förbinda klippa med klippa. Ett typiskt exempel har man i Lärkstaden, där från det ännu så länge "obearbetade" klippmarksområdet vid Karlavägen granitviadukten över Runebergsgatan springer fram, likt ett skulpturverk, ett stycke konst (man nödgas använda den bilden vid åsynen av dessa av människohand formade harmoniska linjer), som ännu hänger samman med naturen själv.

Men låt oss nu ta en tur bortåt söder — det går lyckligtvis fortare med tanken än med de alltid

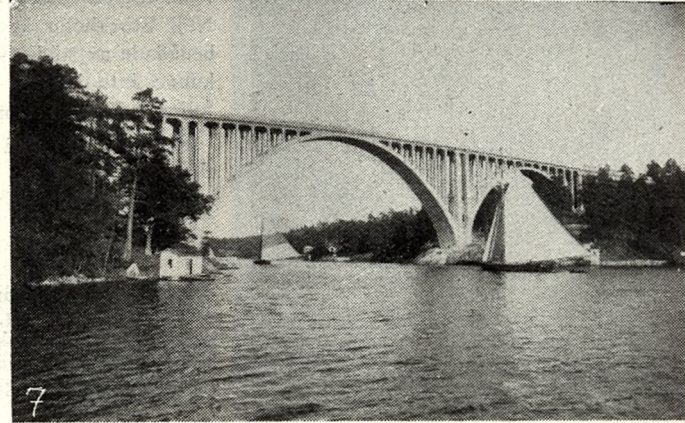
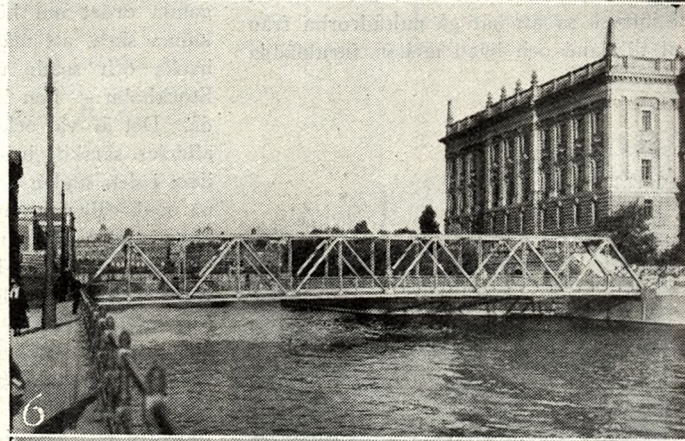
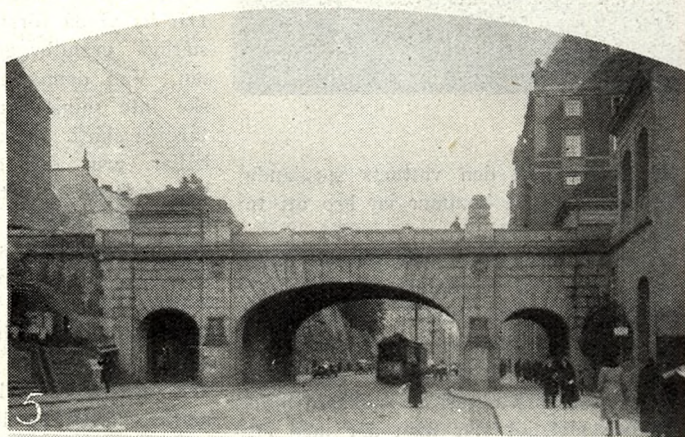
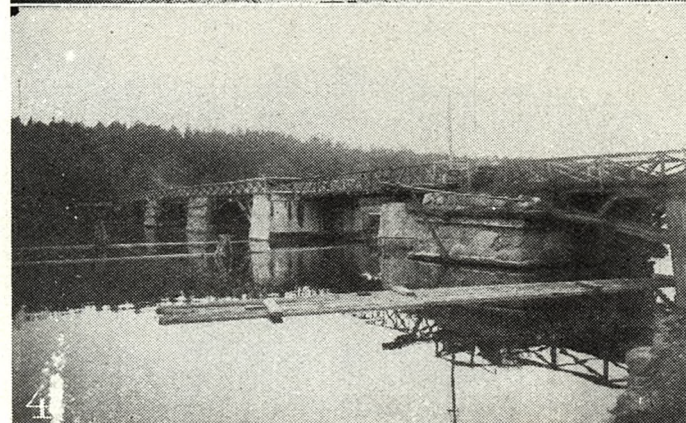
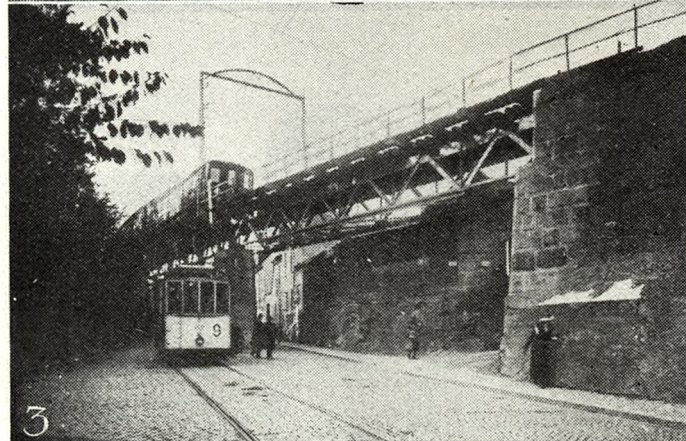
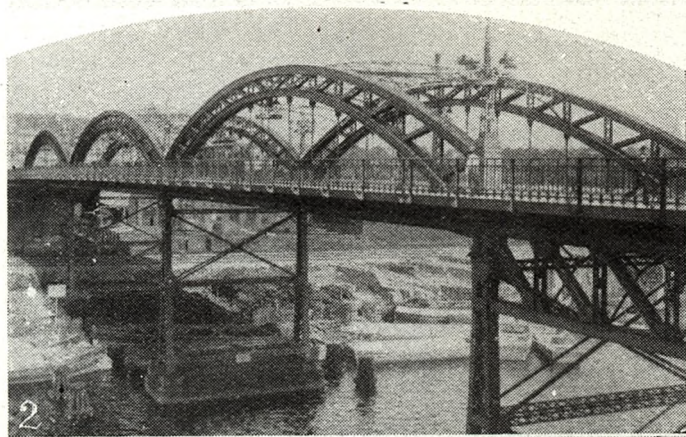
fullsatta Slusspäravnarna. På vägen kasta vi en blick på Djurgårdsbron, bekant såsom den stora promenadbron — mätte bara de där fula bronsfigurerna på bron snart också promenera sin väg! Klaffbroarna vid Slussen känna de flesta väl till huvudsakligen från de andfädda minuter, då man springer från den ena sidans späravn till den andras, minuter, som i varje fall åt det tomma dagliga livet ge dess lilla nödvändiga sensation. Men låter man blicken glida på sidan om späravnsskyltarna — vilken underbar utsikt: vattnet, de höga stränderna, och furuskog längst borta. Mitt i storstadsvimlet — ty över Slussbroarna går ju hela trafiken från Södermalm, där över en tredjedel av stadens befolkning bor — befinner man sig så under ett ögonblick liksom ensam med naturen själv, väntetiden mellan två späravnar — en eljes så tom minut, som liksom sjunker ner i ett intet — blir till en upplevelse av skönhet. I sanning, benådade stad!

Det backiga Söder är gatubroarnas stadsdel; dessa äro dock där för anspråkslösa för att vår fotograf skulle ha fäst sig vid dem, men de gå bra samman med krokiga gränder och idylliska kåkar. En järnvägsövergång vid Folkungagatan har likväl tagits med: det är, som man ser, ett stycke av en "överjord-järnväg" på Söder-fason.

Slutligen ha vi alla förorternas broar! Där finns flottbroar, som ha sin säregna skönhet, där de flyta på ett brett vatten. Där finns Djurgårdsbrunnbron, som har sin lilla plats i det kapitel av Stockholmshistorien, vilket hör våra gamla utvårdshus till — man minns t. ex. roddturerna under bron i "Doktor Glas". Och där är Skurubron. Den sista är något av det skönaste vi ha här uppe i brobyggnadsväg.

När man ser den, kommer man att tänka på, vilken säregen sinnebildlig betydelse *valvet* har. Dess linje synes en syfta mot himmel och evighet, och så hör det på samma gång så fast jorden till. Den linjen kan påminna en om ens eget livs: den, som alltid strävar och aldrig når — —

EBBA T.

1. Skeppsholmsbron. 2. S:t Eriksbron. 3. Järnvägsbron över Folkungagatan. 4. Stocksundsbron. 5. Bron över Kungsgatan vid Regeringsgatan. 6. Riksbron. 7. Skurubro.

Eugenie Steinmetz.

En av den svenska flickskolans främsta död.

DET FINNS I VÅRT LAND EN UTESLUTANDE av kvinnor danad och ledd skapelse, inför vilken även en den argaste motståndare till kvinnosak och kvinnoarbete måste böja sig i aktning: den svenska flickskolan. Det torde ej vara nog att mäta dess insatser med mera teoretiskt pedagogiska mått: den har satt sina märken i livet själv, genom de många unga karaktärer, den under generation efter generation har danat. En av orsakerna till dess framgång är den, att man till flickskoleföreståndarinnor tycks ha i regeln lyckats förvärva alldeles särskilt skickade personer. Man skulle kunna peka på en hel rad kvinnor i nämnd ställning runt om i vårt land, som äro ej blott framstående pedagoger, utan också ha det alldeles särskilda "hand- och hjärtelag", som skall till för att i en hel skola kunna ingjuta den anda, vilken kommer det goda och starka i unga karaktärer att växa.

En av dessa den svenska flickskolans företrädare — f. ö. en av de äldsta — var doktorinnan Eugénie Steinmetz, född Brummer, i Stockholm, som nyligen avlidit i en ålder av 79 år. Man har kallat henne en av den svenska flickskolans hörnstenar, och säkert är, att hon var en av dess mest framträdande representanter både genom sin gärning och själva sin personlighet. Efter att i femton års tid ha övat uppfostringsverksamhet på olika områden, grundlade doktorinnan S. år 1882 den Brummerska skolan,

som nu i 37 år burit stiftarinnans namn. Under 32 år utövade hon själv föreståndarinneskabet inom sin skola. År 1893 ingick hon äktenskap med teol. d:r Alfred Steinmetz, kyrkoherde i Bollnäs församling, men blev efter några månader änka. Doktorinnan Steinmetz, som även under sitt korta äktenskap utövade högsta ledningen av Brummerska skolan, skänkte åt denna efter makens död hela sin arbetskraft.

Våren 1914 nedlade doktorinnan Steinmetz sin verksamhet som föreståndarinna för Brummerska skolan vilken hon med höstterminen 1918 överlämnade till en stiftelse under namn av Stiftelsen Brummerska skolan.

Filippa Lundström.

MÅNGEN, SOM FÅNGATS AV BLIXTMÅLNINGarna ur huvudstadslivet i de på senare åren ånyo utgivna Jörgenböckerna, har säkert ofta undrat över de där ofta förekommande "tanterna på Söder"; kanske annat, att de icke voro några diktade figurer. Det är alldeles riktigt. "Tanterna på Söder" som inte alls voro hans tanter och inte alls bodde på Söder, spelade en nog så viktig roll i Jörgens liv. Hos dem firade han jul och nyår, hos dem gästade han mången söndag, när redaktionsarbetet släppte vid femdraget och han i fridsamt tåg och långsamt tempo drog genom sitt för veckan avbasade arma lands huvudstad med Jacques i hälarerna; hos dem fick han en fin och god middag, sådan skåningarna av gammal hävd vilja hava den, med vin ur egen vinkällare — och där tog han en liten siesta i soffhörnet efter middagen, ack, bara en sådan där liten omärklig en, som slutade oväntat och tvärt med ett eftertänksamt inpass eller en upplysande anmärkning!

Och här fann han det kvinnliga, praktiska stöd, som aldrig tröttnar eller sviker — ty Jörgens tan-

Filippa Lundström.

ter voro hans båda systrar, av vilka nu endast den yngre, Filippa Lundström, lever kvar i den respektabla, men väl burna åldern av 70 år.

Icke på Söder, utan på Norr, i den stadsdel, som vuxit upp med det brytningsrika åtti-talet, har Jörgens "tant" sitt hem, fullt av alla möjliga minnen utav brodern: från Blombergs och Grapes stora porträttbilder till hans skrivbord och korgstol.

Det rådde mycken överensstämmelse i lynne och väsen mellan Jörgen och hans tio år yngre syster, som i sitt intresse för brodern och hans arbete å sin sida vann både utveckling och en i många fall självständig syn på saker och ting.

Hon har att se tillbaka på en ovanligt lång lärarinnebanan. Hon började vid helt unga år undervisa i folkskola under inspektör C. J. Meijerbergens ledning; läste vid sidan om praktiken, tog i sinom tid lärarinneexamen, läste vidare och utnämndes efter avlagt prov till ordinarie adjunkt vid Falu seminarium. Sedan hon efter sex års tjänstgöring åter blivit Stockholmsbo, återgick hon till folkskolan, som hon sedan helt ägnade sina krafter åt.

Pensionerad sedan 1911, har hon kvarstått som medlem i Centralstyrelsen för Stockholms skol- och folkskolnämnder, vilka hon följt med ända från deras första början. Men hon har även haft förutsättningar för en helt annan och olikartad uppgift. Utgivarne av Jörgenböckerna Artur Möller och redaktör H. Zetterström, ha bägge två vid sitt arbete haft bistånd av henne och haft god nytta av hennes noggranna kännedom och levande nit. Genom sin personlighet och sitt arbete har Filippa Lundström vunnit många intresse och vänskap. Den hedersgåva, som på sjuttioårsdagen överlämnades till henne, är tillika en den varmaste hälsning och minne från alla de gamla vänner, elever och medarbetare på skilda områden, som i livet mött och vandrat med henne och av henne mottagit goda och bestående intryck.

S. H.

Scener ur filmskådespelet "Dunungen" efter Selma Lagerlöfs novell. Premiär å Röda Kvarn den 1 december. I de här avbildade scenerna uppträda Renée Björling, Ivan Hedqvist och Ragnar Widestedt.

Justinas kärlek.

Skiss av GRETA ANDERSON.

HON VAR LANG OCH TANIG MED STORA händer och fötter, och när hon gick släpade hon stegen efter sig. Så hette hon Justina, och det var också ett namn, som passade henne.

Justina var jungfru hos min farbror på Gårdsnäs egendom. Jag minns, vilka historier hon kunde berätta för oss! Ty berättade hon, och sjöng gjorde hon också, visor som voro så to-kiga, att vi höllo på att förgås av skrafft. Men själv var hon allvarlig som en söndagsberättelse, fast det längst inne i hennes ögon glittrade, skrattade och sjöng. Ögonen voro förresten det enda vackra hos denna magra och taniga varelse. De voro inte stora men mildt bruna i färgen, varma och stilla som hos en riktig kvinna. Det var, som om de inte passade in i hennes ansikte, där allting annat var så grovt tillhugget som hos en karl.

Jag vill berätta om den hösten, Justina visade, vilken verklig kvinna hon var, de rödfärgade sensommardagar, hon drömde sig in i en mans själ, fastän det i verkligheten icke ens öppnats dörren på glänt för henne.

Det var den bleke, 20-åriga Tomas Falk, lantbrukseleven, Justinas 30-åriga hjärta fattat tycke för. Han var en vacker gosse, och vi flickor svärmade för honom. Men själv svärmade han endast för hästar, och hans mest älskade bland dessa utvalda var den svarte Bisarr.

En dag red han Bisarr, som var ett ungt och eldigt djur. Men det blev sista gången. Bisarr blev skräm, störtade nedför en berghäll och tumlade om med sin ryttare tills båda två hamnade i gruset nedanför. Där funno vi dem, Bi-

sarr död, Tomas blodig och medvetlös. Och den, som bar hem honom på sina starka armar, det var Justina. Han såg ut som ett barn, där han låg och kved, och jag minns ännu, vilket leende, som lugnade honom från hennes ögon, dessa mildt bruna kvinnoögon. Vi andra vågade inte röra honom utan Justina fick klä av honom, tvätta såren och säga, vilken Guds lycka det var, att ingenting värre hände honom. Och Tomas log stillsamt, sade just ingenting, men när han kom åt, tog han fatt Justinas hand och kysste den facksamt. Hon ryckte till och blev röd ända ned på halsen, men med en hård och kantig hand, som kunde vara smeksam, strök hon tillbaka häret från Tomas panna.

Tomas tillfrisknade snart. Men han sörjde Bisarr och kunde inte glömma det vackra djuret. Vi sökte trösta honom, så gott vi kunde, buro in hela fång med höstblommor på hans rum, så länge han måste hålla sig i sängen, och sutto långa stunder hos honom för att fördriva tiden med prat och pladder.

Och Justina vårdade honom som om han varit hennes lilla barn. Hon hade fått något stilla över sig, något mjukare i rösten och sättet att röra sig. Hennes gåpåartag voro borta. Det var inte utan, att vi märkte det litet var. Till och med farbror skämtade en gång och sade Justina, att hon måtte ha blivit kär. Hon hade glömt, att salta vällingen på morgonen, och annan frisyrr hade hon också hittat på. Det var nog sant allt det där och barsagt på skämt, men Justina rodnade och såg ut, som hon kunnat falla i gråt vilket ögonblick som helst. Och strax därpå dök hon upp i sin gamla tilltotade hårknut som intet väsen gjorde av sig, men det mjuka i sin natur kunde hon inte göra sig av med så hastigt, som det kommit.

Tomas började visst förstå hur allt stod till — han tyckte förlägen inför Justinas uppmärksamheter, som stundligen föllo honom i ögonen. Vi plågade honom nog också med antydningar, och han var för hederlig att morska upp sig, den stackars gossen!

Så kom det en händelse. Vi sutto kring köksbordet och hjälptes åt att skala frukt till forkning. Tomas var också med, det var de första dagarna, sedan han lämnat sängen och vi hjälptes åt att skämma bort honom. Och den dagen var han i ett riktigt galghumor, som han kunde bli ibland. Han nojsade med kusin Kaja, den svartögda jäntan, saft och lekte med hennes tjocka fläta och kallade henne sin taffarunge.

Mitt emot de båda ungdomarna saft Justina. Hon var het och ivrig, såg icke upp, och hennes händer darrade nervöst.

Då fick Kaja en idé, som hon skrek ut tvärs över bordet. Justina skulle sjunga för oss. En galen visa, som hon brukade sjunga om Karlssons kärlek.

Nej, nej, Justina hade ingen lust. Hon slog med båda händerna åt Kaja. Men då tiggde Tomas också, och Justina kunde inte motstå hans ögon, och så gav hon med sig. Men det var inte om Karlssons kärlek hon sjöng utan om sin egen, det var hennes eget brinnande hjärta, som öppnade porten på vid gavel för den som hon älskade. Rösten, som sjöng de heta orden, var grov och oskolad och passade inte till texten, och det var inte utan, att alltsammans verkade en smula löjligt. Och så förvåningen! Vi hade aldrig förr trott på känslsamhet hos henne, det var så långt ifrån denna karaktärliga, beskäftiga kvinna, som hette Justina och som brukade använda slangspråk och ha manhaftiga manér.

Då uppenbarades genast alltsammans. Hon var kär, den gamla flickan! Där hon saft nedböjd över sitt arbete med skalningen, vaggade hon en smula av och an med huvudet och hennes ansikte var sentimentalt och stilla.

När hon slutat, slog hon upp sina mildt bruna ögon och såg på Tomas med en lång blick, som talade kärlekens språk. Men Tomas Falk förstod sig icke på kvinnohjärtan, och hans sinne var ungt och ostört. Och när han därför såg på Justina skrattade han. Inte förlägen utan högt och friskt, så som man skrattar, när man är ung och fräck.

— Nej, hör nu Justina, det var det dräpligaste jag hört på länge. —

Längre hann han inte. Justinas ögon gjorde, att han kom av sig. De stirrade på honom med en sådan ängestfull klagen i blicken, att Tomas, som endast var tjugo år, förstod, hur illa han gjort. Vi andra slutade också upp att skratta — det blev en underlig beklämning kring bordet, som om något främmande kommit in, och allt detta var Justinas ögon skuld till eller rättare, vår ungdoms hårdhjärtade skratt.

Plötsligt slog Justina händerna för ögonen och brast i gråt, i en sådan gråt, som den gråter, vilken ser sig utestängd från all livets lycka.

Tomas blev ängestfull. Han hade sprungit upp och ställt sig bredvid henne och så bad han gång på gång: Förlåt mig, Justina, förlåt mig. Men det var inte han, som kysste de darrande händerna till avbön, utan Justina, som grep tag i hans och häftigt kysste dem. Och den blick, hon gav honom, var idel förlåtelse. Hela det förgråtna ansiktet uttryckte så mycken ömhet och kärlek att Tomas blev förvirrad. Alltsammans måste ha rört honom, ögonen, kyssarna, hela Justinas underliga tosigta varelse. Kanske anade han blott dunkelt denna plötsligt frambrutande kärlek, vad den betydde för henne, som alltid suttit i skuggan utan en enda värmende glimt från livets stora lyckoljus.

Och Justinas ögon voro som sagt ett par varma kvinnoögon.

Nej, nej, inte så Justina! bad Tomas, när han kände de torra läpparna mot sin hand. Det är jag, som ska be Justina förlåta mig.

A, då, käre, visst inte: Hennes hand gled ett ögonblick smekande över hans, innan hon släppte den och gick ut ur rummet på sitt tunga, sävliga sätt.

Hon är kär i dig, Tomas, avbröt Kaja tystnaden. Tänk, att Justina är kär i dig! Hon fnittrade till, men Tomas fick henne att tiga.

Prata inga dumheter! sade han med en bestämdhet, som var olik honom.

Det var heller ingen av oss, som talade mer därom, då Tomas hörde det, fast det nog kunde hända att vi flickor anställde betraktelser oss emellan. Hur skulle alltsammans sluta? Kunde Tomas finna sig i, att Justina svärmade för honom så uppenbart.

Tomas Falk var inte stark. Och en dag i slutet av höstens månad september förkylde hon sig under en ridtur, fick lunginflammation och så kom döden.

Han fick en vacker död. Han yrade inte sista

HYLINS PARFYM I PULVER

"GLOIRE"

böre ej förväxlas med puder. Hylins parfym i pulver är nämligen koncentrerad parfym i pulverform framställd enligt av oss upfunnet förfaringssätt. En ask av detta pulver innehåller mera koncentrerad parfym än en flaska flytande parfym till samma pris.

Hylins parfym i pulver möjliggör även i motsats till flytande parfym en genomgående diskret parfymering av kläder, hud och hår. Allt kan parfymeras med "Gloire" parfym i pulver. Lämnar inga fläckar å ömtåliga vävnader.

"Gloire" parfym i pulver (odeur "La Couronne", Liljekonvalj och Syrén) utmärker sig för en utsökt fin och varaktig doft och är den eleganta världens parfym par préférence.

Till salu i alla parfymaffärer. Pris Kronor 3: — per ask.

Hylin & C:os Fabriks-Aktiebolag, Stockholm.

STEINWAY
Ensamagentur: Steinway & Sons
Lundholms Pianomagasinet
Jakobsbergsgatan 3A Stockholm.

2 romaner !!
som man kommer att tala om !!

GERTRUD ALMQVIST
DET TÖRSTANDE FOLKET

LOUISE STENBOCK
FÖDD MÖRNER
SÅLARNAS HÄMND

HUGO GEBERS FÖRLAG

OLJE-MÅLNINGAR
AQVARELLER
av Sveriges förnämsta konstnärer

A.-B. C. E. FRITZES
K. HOVBOKHANDEL
Fredsgatan 2

VITRUMS FERROL

är det kraftigast aptitgivande och mest stärkande av alla moderna organiska järnpreparat. Synnerligen lättsmält föredrages det av den ömtäligaste mage. Vid blodbrist och svaghet av största verkan. Dess angenäma smak gör att det med lätthet tages av såväl barn som vuxna.

Tillverkas å
APOTEKET VASENS DRUG-HANDELS LABORATORIUM
I STOCKHOLM

Originalflaskor om 500 gram.
Finnes å alla apotek.

ZENTH VAXT
EXTRAVAKT
MARGERIN

dagarna, han levde, utan var lugn och stilla och förstod, hur allt skulle gå. Inga anhöriga hade han, som kunde sitta vid hans säng i det sista och hjälpa honom över gränsen. Men den, som gjorde det, var ju ändå en, som älskade honom. Hon lämnade honom inte en minut utan saft dag och natt och lyssnade till den dödes önskningsar. Hon läste för honom ur bibeln, och jag tror nog, att hon bad böner för hans själ.

Ingen fick störa den sjuke. I ensamheten brot-fades hon med Gud om hans liv. Men hon var ju bara en svag kvinna.

Han tyckte om att ha henne nära. Ingen mor kunde vara ömmare mot sitt barn, ingen kvinna mot sin älskade än Justina mot Tomas Falk.

Och hade Tomas känt den kyss, som trycktes på hans kallnade läppar, då hade han förstått, vad en kvinnas kärlek var.

Jag såg inte Justina gråta en enda gång. Hon var bara blek och medfagen, talade sällan, men det var, som om hon kommit från ett vackert äventyr. Det var en stillsam glädje i hennes ögon, något, som grep en i all dess förunderlighet. Hon gick omkring, som om hon drömde.

Tomas Falk begravdes under en av de stora lindarna i Gårdsnäs park. Det fanns nästan alltid friska blommor på hans grav, så länge Justina var på Gårdsnäs. Och där var hon till sin död.

Hon hade bett att få bli begravnen under en av de stora lindarna också hon. Så fick hon sin grav bredvid Tomas, så som hon önskade.

Alltsammans detta är så längesedan nu. Men jag skall alltid minnas Justinas kärlek, därför att den var hel och stark, och räckte längre än människors kärlek vanligen brukar räckta. Och om Tomas från sin himmel kunnat se, var hon jordades, tror jag nog, att han tyckt det vara alldeles i sin ordning.

Dansk teater i nutid.

För Idun av **ANDREAS WINDING.**

(Forts.)

HOS OSS BORDE DET KONGELIGE Teater, som får anslag av staten, vara den i konstnärligt avseende ledande scenen, som utan att taga ekonomiska hänsyn kunde draga gränsen mellan konst och gyckel. Under kriget har det uppkommit en stor ny publik, som helst söker Det kongl. Teater, därför att det anses vara fint, och som fyller salongen utan hänsyn till vad det kostar eller vad som uppföres, blott för att se och bli sedd. Trots alla sina fulla hus lämnar teatern alljämt ett stort årligt deficit. Det är således icke en i och för sig lovvärd sparsamhet, som avhåller direktionen från att genom en god och konstnärligt betydande repertoar uppfostra denna stora och mottagliga publikers smak. Vad är det då?

Sagt utan omsvep, är det nog brist på duglighet hos teaterns ledning. Men då direktionen och de, som föra dess talan, i regeln som anledning till teaterns dekadans nämna den fullkomligt omöjliga "dubbeldriften" med skådespel och opera på samma scen, skall jag inför en svensk allmänhet med ett par ord beröra detta förhållande.

Riksdagen har just i år behandlat olika planer till en omdaning av teatern i yttre och inre avseende, men ännu så länge har det hela slutat i parlamentariskt "vrövl". En av planerna och den bästa gick ut på, att man skulle bygga en "dubbelscen" med plats för opera och skådespel i var sin byggnad. En annan ville flytta eller helt borteliminera operan och låta den övergå till ett privat konsortium. Så som operan har utvecklats sig under sin nuvarande ledning, skulle man icke sakna den så särdeles mycket. Det är närmast skandalöst, att operan i Köpenhamn icke ens längre står på samma nivå som de små tyska residensstädernas opera. Vad den — liksom skådespelet — urskuldrade sig med var dubbeldriften. Men nu, då det visade sig en möjlighet till upplösning av detta onaturliga äktenskap, började operan skrika som ett hysteriskt fruntimmer och under upp-bjudande av en stämmans kraft, som från det hållet verkade fullkomligt förbluffande, begärde den att få stanna i sin gamla boning. Det kunde synas absurt, att sångare och

MANIOL
HENRIK GAHNS
(GLYCERIN-CREME)
FÖR HUDENS SKYDD och VÅRD

INNEHÅLLER det finaste ämnen för den mest ömtäliga hud och de största ingredienser är absolut fria från skadliga ämnen.

DET BÄSTA FÖR HUDEN I ALLA VÅDER.

JULNYHETER

från

ALBERT BONNIERS FÖRLAG:

DEN INBITNES Själskatt.
HASSE Z. Fattiga riddare.

CHRISTIAN HOUMARK. Vägar som skiljas.
E. v. KEYSERLING. Skymningens gårdar.
RUDOLF HANS BARTSCH. Schwammerl.

Giv barnen
varje morgon vad de
själva vilja ha: en kopp

THULE
CACAO

VINÄGRONS ÄTTIKSPRIT

ÄR VID MATLAGNING OCH INLÄGGNING DEN FÖRNÄMSTA UTÖKAT GOD SMÅK OCH AROM

A.-B. VINÄGRONS FÖRENADE FABRIKER
STOCKHOLM - GÖTEBORG - MALMÖ

PAILLETTE DUCHESSE

85 cm.

96 cm.

KR. 10.75 M. KR. 11.50 M.

SATIN GRENADINE

100 cm.

KR. 13.75 M.

STORT FÄRGVAL

A/B NORDISKA KOMPANIET
BREVORDEREXP. STOCKHOLM

ORDER FRÅN LANDSORTEN EXP. MOT
POSTFÖRSKOTT ELLER EFTERKRAV

*En förståndig husmor
använder alltid
Köks kryddor!
Gammels modert!*

För den nyfödde

Komplett utstyrelse sär. praktiska plagg i stor modell. Välsydd av endast bästa tyger. Pris pr provkartong »Extra elegant» 15 kr. och 20 kr. Mössor, tunna, fina 3 kr.. Fru Caspersson, Örebro.

SOLIDAR

Hur går all diskning lättast?

Den annars tråkiga diskningen blir en lätt procedur med utsöktaste resultat vid bruk av tvättextraktet »Solidar». Det är annars rätt så arbetsamt att få matrester och dylikt avlägsnade från diskens olika föremål, men med användandet av tvättpulvret »Solidar» går det i en handvändning. Endast två matskedar av detta pulver i 15 liter vatten ger en lösning, som snabbt och behändigt upplöser allt, som fastnat vid diskarna, hur intorkat det än må vara. Det är endast att följa den närslutna bruksanvisningen, och diskningen sker effektivt och med största tidbesparing.

sångerskor föredrogo ett arrangemang, som gav dem tillfälle att uppträda blott ett par gånger i veckan, om man icke kände operans speciella arbetsmetod, enligt vilken många konstnärer kunna få gå lediga en hel säsong, begära fullt gage och samtidigt ge gästroller vid utländska teatrar, uppträda vid konserter, sjunga vid begravingar och assistera vid alla möjliga tillfällen. För många av dessa konstnärer ha de privata engagemangen utanför operan blivit det väsentliga, och den eventualiteten, att de vid en ny teater skulle kunna bli tvungna uppträda var kväll, tycktes dem innebära en ekonomisk katastrof. En av våra mest bekanta sångare har på sitt visittkort tryckt under sitt namn: "Specialitet: Stämningfullt farväl vid begravingar".

En ännu löjligare protest mot att låta skådespelet ensamt härska på Det kongl. Teater kom dock från baletten. En talare i riksdagen bad "Badutspringerne" hålla sig till sitt yrke, som är att agera med benen, men balettpersonalen hävdar med kraft, att den representerar ett andligt värde. Och för den s. k. Bournonvilleska baletten hyser köpenhamnspubliken verkligen en så stor veneration, att en ledande daglig tidning på fullt allvar kunde föreslå den lösningen, att man skulle låta operan emancipera sig och skådespel och balett stanna kvar tillsammans!

En svensk allmänhet förstår nog av dessa antydningar tillräckligt väl, i vilken hopplös diskussion hela denna fråga kört fast. Så snart det är tal om teater, anser sig varje köpenhammare berättigad och kompetent att ha en mening, också om rent tekniska frågor. En utomstående har svårt för att fatta, varför vi i vår tid över huvud taget skola ha en statsunderstödd teater, om den icke avgörande höjer sig över de enskilda teatrarernas konstnärliga nivå. Förr i världen var det kanske nödvändigt, att furstehusen gävo konsten understöd. Nu vänder den sig till folket, — det finns absolut ingen intimare förbindelse mellan konst och kungadöme — och vi begära av varje sunt företag, också ett konstnärligt, att det skall kunna förränta sig. Med de gyllene tider, som våra teatrar nu ha, skulle också Det kongl. Teater i Köpenhamn i en duktig privatmans händer kunna bli en inkomstbringande affär, och med de stora förtjänsterna skulle följa lusten att våga och vinna, att taga den stora risken, utan vilken infet konstverken skapas. Så som det nu är, figurerar vart år ett stort deficit på statens budget, och parlamentarikerna sakna mod att lägga initiativ, avgörande och ansvar i händerna på en verkligt sakkunnig och handlingskraftig man.

Det är just en sådan man, som scenen vid Kongens Nytorv på de senare åren har saknat. Teaterns konstnärlige ledare är f. n. hr Johannes Nielsen, en duktig andra rangens skådespelare, som på grund av något visst själländskt förtroendeingivande i sitt väsen och sina goda förbindelser i pressen har arbetat sig fram till denna ställning. Som skådespelare har han förmågan att ge en trovärdig, men samtidigt fämligen fantasilös människoframställning. Han kan återge en bonde, en präst, en högskoleförståndare, en gammal professor med äkta, litet monotona tonfall. Men det misslyckas för honom, så snart det gäller det högre dramat eller en mera sammansatt figur från det moderna skådespelet. Det är kanske en något småaktig anmärkning, men mycket betecknande för honom är att han icke ens förmår bära en kostym i de riktiga skraddarveckor! Hans figur passar varken för frack och smoking eller för harnesk. Av allt hjärta hatar han också icke blott livets nyanser, utan allt, som bländar eller gnistrar. Han föraktar den stora stilen, den klingande versen och den kungliga gesten. Allt är "paa det jævne", som danskarna säga. Hans

**A.B. FÖRENADE
PIANO & ORGELFABRIKER
GÖTEBORG**

Flyglar, Pianon, Orglar från landets förnämsta fabriker. **Försäljningsmagasin: Stockholm: Drottningg. 28, Göteborg: Arkaden, Malmö: Österg. 28, Norrköping: Drottningg. 16, Gävle: N:o Kungsg. 25.**

Höstmelodierna
från **ROLFS** Musikförlag.

Hindustan, Foxtrot, Flickan från Hawaii med text.
Lis(z)t to the Rhapsody Rag
Promenade nocturne
Du vår Toreadiddador
Tänk att han kan, och tänk så länge att tillgå hos alla Bok- och Musikhandlare samt från

Ernst Rolfs Musikförlag,
Drottningg. 63, Västerlångg. 67 - Stockholm

SINGER

**DEN MODERNA
SYMASKINEN**

"Lycka", Post. Rest.

Använd till korrespondensen

"PAKO" BREVASKAR

innehållande papper och kuvert i smakfull utstyrelse och alla prislägen. Ingenting förtäres, pappret ligger färdigt, snyggt och fint i sin ask. Praktiskt och ekonomiskt. Säljas hos alla Boko. Pappershandlare.

**Fabrikanter:
A.B. Papperskompaniet, Sthlm.**

No 1
av alla tvättmedel är
**Tvättpulvret
RENNEN**

**SCHÉEL'S
FABRIKER, AKTIEBOLAG
GÖTEBORG**

“ETT TE MED HÄRLIG AROM”

AITKEN MELROSE TE

PRESENT- BÖCKER:

CLARA TSCHUDI:

Kejsarkronor

Maximilians och Charottes av Mexiko tragiska kejsaröde samt Wilhelm II:s mors, kejsarinnan Victoria av Tyskland, levnadshistoria med skildringar från engelska, tyska och österrikiska hoven.

Charmanta illustrationer.
Hft. 11.50. Inb. 15 kr.

FRÉDÉRIC LOLIÉE:

En kejsardröm

Det bästa på svenska om Napoleon III:s personlighet, levnadsoäde och gärning som kejsare. Ett mycket märkligt arbete.

Illustrerad.

Hft. 9.50. Inb. 12.50.

KARIN JOHNSON:

Kungligt blod

Ett kvinnoöde ur historien.

Leonora Kristina Ulfeldts dramatiska liv vid de danska och svenska hoven med intressanta brevcitat och sällsamma societetskandaler i länge sedan gångna tider.

Hft. 11.50.

SVEND FLEURON:

Insjöns skräck

En gäddas bedrifter.

Man formligen slukar denna spännande bok om världen under vattenytan med dess mästerliga skildringar av fiskarnas liv.

3:dje uppl. Kr. 6.75, inb. 9.50.

EBBA TRAHNA:

Anna Jernhielm

En flickroman som kommer att taga unga damer om 16—20 år med storm.

Hft. 4.75. Inb. 7.50.

LARS HÖKERBERG

målto är enkelhet och hederlig ärlighet, ord som ofta tjäna som täckmantel för själens fattigdom. Tyvärr är han ej blott direktör och skådespelare, utan också regissör, såsom sådan elev av William Bloch och Herman Bang, men utan den förres smidighet och den senares intuition. Han ser fenomenen blott från en sida, helst litet fyrkantiga. Han lär ha svårt för att förstå, att de kunna ta sig annorlunda ut för andra, och detta har, berättar man, gett anledning till häftiga sammanstötningar inom teaterns väggar, vilka på grund av regissören-direktörens ovanligt saftiga ordförråd ha lett till dramatiska avgöranden och brytningar, som berövat teatern några av dess ledande krafter, bl. a. fru Anna Bloch, fru Bodil Ipsen, hr Poul Reumert, hr Thorkild Roose.

Under denna säsong står Det kongl. Teater med en ganska heterogen stab. Bland damerna är fru Sigrid Neiiendam vår förnämsta karaktärsskådespelerska, för vilken det finns god användning i teaterns starkt realistiska, en smula bondepräglade hembyggs-repertoar. Hennes svägerska fru Jonna Neiiendam gör lycka i travestierande eller rent komiska roller, och fruarna Ingeborg Middelboe och Gudrun Nissen äro två användbara damer. Förutom den talangfulla, men problematiska fru Ella Ungermann finns där teaterns vår, den unga fru Inge Bendix, och en mer förtjusande rosenknopp har aldrig blommat i någon dramatisk örtagård. Men ännu har hon icke riktigt haft tillfälle att utveckla sig. Tiden skall utvisa, om hon blott är en flyktig juniuppenbarelse, eller en av de trofasta, remonterande månadsrosorna — — — Herrarna på vår "Dramaten" fingo under förra säsongen icke mycket tillfälle att visa vad de kunna. De kvällar, som icke upptogs av operan, gav den bländande dr Karl Mantzius gästspel. Dr Mantzius tog för några år sedan under rätt uppseendeväckande omständigheter avsked från teatern som meddirektör, närmast därför att han icke längre ville uppträda, utan vara ensam om direktionen. Tiden har såtillvida gett honom rätt, som alla förnuftiga människor ha insett, att teatern bör ha blott en direktör med full handlingsfrihet och fullt ansvar, och att en utpräglad man som dr Mantzius här skulle ha varit åtminstone bättre än efterträdarna. (Forts.)

En storbank.

Svensk Handelsbanks nybyggnad vid Kungsträdgården.

STOCKHOLMS HANDELSBANK OCH BANKaktiebolaget Södra Sverige ha nyligen sammanlagits, varigenom uppstått Svenska Handelsbanken, med fonder uppgående till 180,000,000 kronor och 254 egna kontor, varj ej mindre än 525,000 människor ha pengar insatta.

Det väldiga bankinstitutets huvudkontor i Stockholm har till sitt förra palats lagt en nybyggnad, av vilken här meddelas en avbildning — ett nytt prov på den solida arkitektur våra storbanker bestå sig med i Stockholm.

Damernas favorittvål

är och förblir

Florodol-

tvålen.

MAN SOVER KUNGLIGT UNDER

Duntäcken

Svensson & Bourghardt

Enda specialfabrik i Norden

Rt. 20.

Vinslöv

Rt. 121.

MUSTAD'S VÄXT-MARGARIN

BEGÄR HÖGSTA MÄRKET:

MUSTADS
"BÄSTA-VÄXT"

BARNÄNGENS VADEMECUM

DET VÄRLD/BERÖMDA MUNVATTNET
TILLVERKAS OCH SÄLJS I ABJOLUT
SAMMA KVALITET SOM FÖRUT

CLOETTAS GULD-CACAO och CHOKLAD

Förnämsta
Svenska
fabrikat

Säljas överallt.

Den bästa Julklappen - En Husvarvna Symaskin.

En Julgåfva af bestående värde.

STABIL Trapp- & Röksstolar TRAPPSUL

erkänt förnämsta modeller. Trappstegar, Anläggningsstegar, Strykbräden, stoppade och överklädda. Har ej Eder handlande eller bosättningsaffär våra artiklar tillskriv då

Rönneådalens Aktiebolag, Tel. 38. Billinge. Tel. 38.

MEDICO BARNPUDER

Ombärligt medel för spädbarnsvården till förebyggande av hudlöshet och utslag. Utarbetat i samråd med och varmt rekommenderas av överläkaren vid Gbgs Barnbördshus med dr. Prof. K. A. Walter. Försäljes å apotek samt i kemikalie- och parfymaffärer. I parti från Streiffert & Johansson, Bergsgatan 36. Allm. tel. K. 4203. Rikstel. 31911.

FABRIKEN MEDICO, Göteborg.

Alla husmödrar med god smak använda

Norrans Jästpulver Nr 1910

Delikata bakverk framställas lätt med detta märke!
Ljvsbladet, Teckniska Fabrikerna, Norrnan, Inzerjör

Vestmanlands Läns Tidning

är Länsstidningen för Västmanland och Bergslagen

Daglig upplaga: 13,000 exemplar.

Det bästa annonsorganet.

NYA OCH BÄTTRE TRYCKKNAPPAR FRÅN NORDAMERIKAS FÖRENADE STATER

TWINTY härstammar från Nordamerika. Den kommer att vinna Eder ynnest därför att TWINTY betjänar Eder bättre än någon annan.

TWINTY har en evinnerlig fjäder som håller fast till Eder fingeröppnar densamma. TWINTY förändrar aldrig sin originala glans; såld ny och glänsande som en ny slant. Är garanterad att inte förlora glansen. Är så flat att inte strykjärn eller vidmaskin kan krossa en TWINTY. Kanterna äro mästarekapligt prässade vilket förhindrar träderna eller tyget från att sköras.

TWINTY tryckknappar levereras på anslående färglagda kortor. Där är sex storlekar - i svart och vitt - en passande storlek att användas för alla tyger.

Försök TWINTY tryckknappar - Öra Eder handlare händelsvis inte har dem på lager så skicka hans namn på samma gång som Ni inneslutar en dollar, endera i Postanvisning eller Bankväxel, och vi skola sända Eder, postarvode betalt, fyra kortor (144 tryckknappar) i svart och vitt.

FEDERAL SNAP FASTENER CORPORATION
25-29 West 31st Street Dept. 51 New York
Kabel adress: Effesefcco Newyork All codes

Spädbarnshemmet

Adress Furu Hill, Sigtuna emottager elever, som önska utbildning i barnvård. Ansökningar insändas till Föreståndarinnan.

En plats-annons uti Vermlands-Tidningen äres i över 10,000 läsare. Läsetts enda dagliga tidning. Huvudkontor: Karlstad.

Husmödrar!

Det bästa blir i längden det billigaste. Begär därför alltid

Pellerins Växtmargarin,

“EXTRA VÄXT”

som är marknadens förnämsta fabrikat.

DÄLIG, felaktigt sammansatt skokräm är sämre än ingen, ty den förstör lädret. Begär uttryckligen VIKING och tag ingen annan.

SVAR

(Forts. fr. B-numret.)

uppe. Hon låg alltid till sängs. Men det oaktat födde hon sin man det ena präktiga barnet efter det andra, alla välskapade och friska. Och jag känner personligen en fru, som är rätt mycket böjd och underlig i sin kropp och sin rygg, men det oaktat har hon fött de mest välskapade barn till världen hägväxta och präktiga. Så bara gift ni er och bli lycklig. Ser ni, vän, det är bara en gång i vårt liv som lyckans fågel slår ned vid vår sida och säger: »Sätt dig upp på min rygg så bär det i väg till lyckans land». Men man får ej förhålla tiden, ty den kan fly. Ebon.

— Som svar på frågan 221 i Idun nr 45 ber jag få yttra min mening i detta fall.

Ehuru ni lider av ett stelt knä till följd av operation, kan jag, då ni inte tycks ha några större svårigheter av detsamma, inte inse varför ni skulle avstå från en sann kvinnas högsta önskan, den att ingå förbund med en god man för att bilda eget hem, i all synnerhet då denne man i er tycks ha funnit den enda kvinna, som kan skapa hans lycka.

För min del har jag alltid funnit det hårt att en kanske god och varmhjärtad kvinna med rika gåvor, endast och allenast på grund av någon kroppslig brist, liksom lämnas utom räkningen i ett fall som detta, såvida hon inte möjligen äger förmögenhet.

Lå nu emellertid en man, trots ert s. k. lyte önskar sammanlänka sitt öde med ert synes mig detta vara ett bevis på hans präktiga karaktär och goda hjärta, en man, som håller av er för er egen skull och på vilken ni med all säkerhet bör kunna lita.

Vad den senare delen av frågan beträffar kan jag inte med bestämdhet yttra mig, men efter vad jag hört sägas, lär en åkomma sådan som er inte ha något skadligt inflytande i nämnda avseende.

En vän.

— Visserligen kan man inte undgå, att andra människor lägga märke till om man t. ex. är ofärdig i ett ben, men det observeras inte på långt när så mycket, som man själv tror. Och om ni för övrigt har en frisk kropp, bör ni inte låta detta fel lägga hinder i vägen för er lycka. Min mor hade ont i sitt ena knä, när hon ingick äktenskap men opererades ej förrän 6 år därefter, då jag var på fjärde året och min bror på

DETHOWS P & D

paketerade Kryddor

för hushållet

äro sedan 25 år erkända såsom landets bästa.

Obs! Varumärket!

“En riktig stilig julklapp

får jag nog i år, ty jag såg att mamma valde ut något ur Ahlen & Holms stora katalog och hon har redan sänt in beställning till firman.”

Tusentals olika artiklar, lämpliga till julklappar finnas. Rekvirera vår stora huvudkatalog, som sändes gratis, ej fraktfritt.

ÄHLEN & HOLM, Stockholm.

CASTORIATVALEN finnes nu till salu till en femtedel av kristidspriset. Kölnerlagret, 24 Smålandsgat. Stockholm.

I varje bokh. 4 kalendrar

Husmoderns Kalender 1920.

3:e årg. Fullst. almanacka med plats för anteckningar. Intressant, praktisk, värdefull, rikt illustr. Häft. 2.50, inb. 3 kr.

Lantmannakalendern 1920.

3:e årg. Rikhaltig, snygg, stark, bekvämt fickformat. Fullst. almanack. Praktiska tabeller, värdefulla uppsatser. Häft. 2 kr., inb. 2.50.

Ungdomskalendern 1920.

3:e årg. Fullst. almanack med plats för anteckn. Praktisk handbok för all ungdom. Senaste idrottsresultat. Bästa ungdomskalender. Häft. 2 kr. inb. 2.50.

Skolkalendern 1920.

2:a årg. Fullst. almanacka. Räkenskapstabeller. Intressanta porträttserier. Fullst. kurs i Melins stenografi. Litet bekv. fickformat. Häft. 1.50, inb. 2 kr.

Bliv kommissionär! Lättsålda! Hög rab. vid partiköp dir. från Lindblads Förlag, Uppsala.

Det är hushållning

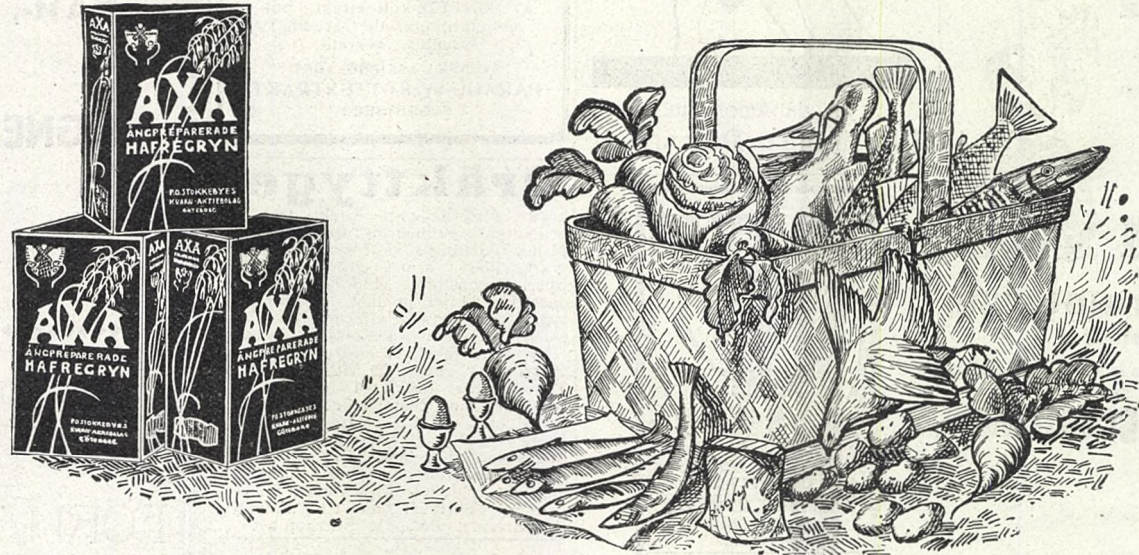
med hälsan att i hemmet alltid ha tillhands den medicinska brösttabletten

SALAM

Förordad av Prof. C. B. Mesterton, Uppsala. Säljes överallt i askar å 50 öre.

**Lediga platser
Platssökande
Inackorderingar**
samt
Diverseannonser
återfinnas i B-numret.

DEN BÄSTA FÖDAN ÄR ÄVEN DEN BILLIGASTE

SE HÄR HURU AXA HAFREGRYN ÖVERTRÄFFAR ÖVRIGA FÖDOÄMNE I NÄRINGSVÄRDE:

Varuslag	Näringsenheter	Pr kg.	Summa Kr.
3 kg. Axa hafregryn	12,375	à 1.35	4.05
1/2 kg. Fett fläsk	2,034	à 6.50	= 3.25
1/2 " Magert fläsk.....	732	à 6.50	= 3.25
1/2 " Kalvkött.....	450	à 7.50	= 3.75
1/2 " Medelfett oxkött	679	à 5.-	= 2.50
1/2 " Hönskött	649	à 6.-	= 3.-
1/2 " Lax	904	à 9.50	= 4.75
1/2 " Sill	724	à 0.75	= 0.38
1/2 " Gädda	398	à 4.50	= 2.25
1/2 " Torsk	356	à 2.-	= 1.-
1/2 " Helfet ost	1,980	à 6.50	= 3.25
1/2 " Ägg.....	820	à 6.50	= 3.25
1/2 " Risgryn	1,775	à 1.60	= 0.80
1/2 " Potatis	475	à 0.16	= 0.08
1/2 " Morötter	223	à 1.-	= 0.50
1/2 " Spenat	174	à 4.-	= 2.-
7.5 kg.	12,373		34.01

3 originalpaketer AXA Hafregryn innehålla således lika många näringsenheter som 7½ kg. av de mest förekommande födoämnen.

Prisskillnaden är icke mindre än 740 %.

AXA Hafregryn äro därtill synnerligen välsmakande, lättsmälta och lättkokta samt besitta den oskattbara egenskapen, att man aldrig tröttnar på dem.

Köp AXA originalpaketer, endast då kan man vara säker på att verkligen få Axa Hafregryn. Av ett paket à 1.35 erhålles c:a 30 portioner gröt. Således knappast

5 ÖRE PR PORTION.

Krantz

femte. Högra knäskålen togs då bort och benet blev något kortare än det andra. Det besvärligaste är ju, som ni säger, att benet är i vägen men om det tages med litet humor, är det nog ej så farligt. Min mor levde över 30 år sedan sin operation och var alltid i träget arbete, kunde gå långa vägar utan obehag o. s. v. Både min bror och jag ha fullkomligt friska ben. Så lät nu inte benet avskräcka er utan var lite mer tillmötesgående så ni får tillfälle svara »ja» och snart bli en lycklig brud. Gå inte och förhala tiden i fåfängt grubbel, då ni redan är så pass gammal, utan lät det gå undan nu med beslut och handling — gammal blir man snart och i det lilla ordet »försent» rymmes så mycket vemod. Allkä.

— Om eder vän, som väl antagligt är, känner till vad ni kallar edert lyte och ändå håller av eder — och varför skulle en sådan småsak hindra det, det är väl ändå ett inre värde som här verkar avgörande? —, om ni båda känna eder dragna till varandra och hysa en sann och varm tillgivenhet för varandra, lät då ej detta bli ett hinder för en förening. Någon fruktan för att ett dylikt kroppsfel skulle »gå igen» på barnen, behöver ni alls icke hysa, det är absolut onödiga bekymmer; även i annat, härmed förenat avseende, kan ni vara fullkomligt lugn. Möjligen skulle ni också kunna få lindrat edert onda, om ni rådfrågade dr. Patrik Haglund, Malmskillnadsgatan 26, Stockholm. Ego.

— Det lyte ni talar om, är ju beklagligt, men värre än så kunde det varit. Man skall inte jämföra sig med dem, som äro bättre lottade än man själv, utan med dem, som äro sämre lottade. Då blir tillvaron mycket drägligare.

Den »gode man», ni håller av, skall ni naturligtvis inte undvika. Om ni nu har detta lyte, så har ni kanske många andra goda egenskaper, som tillfyllest uppväger detta lilla fel. En förståndig man, han ser mest på godheten och intelligensen hos sin tillkommande.

En annan sak är, ifall edert lyte skulle i nämnvärd grad vara eder till hindern, vid utförandet av eder husliga sysslor. Tiden är nu en gång sådan, att för att en familj, med något så när begränsade inkomster, skall få debet och kredit att gå ihop, så gäller det för husmodern att »stå i» från morgon till kväll — ty hon skall allting bestyra — utan hjälp. Tillåter däremot eder ekonomi, att ni anställer en jungfru, så anser jag edra betänkligheter obefogade. — Att edert lyte skulle menligt inverka på ett eventuellt moderskap, kan jag inte tänka mig. Jag känner fruarnas med vida värre lyten, men som upprepade gånger genomgått denna procedur. — Barnen taga naturligtvis ingen skada av ett lyte hos föräldrarna, då detta ej är medfött. Fru »Erfaren».

N:r 223. De festa kyrkor äga ju bland sina inventarier en brudkrona, så inte behöver ni vända eder till någon särskild sådan. Ni uppger ej var ni är bosatt, men nog finns väl brudkrona att få låna i kyrkan där? Eljes närmaste stad, om ni bor på landet, eller var ni vill vigas. Inga adliga privilegier erfordras för att få bära en sådan. Ego.

— Det är väl inte alla kyrkor som förfoga över en sådan. Bäst att fråga en prästman. Ebon.

(Forts.)

LUXIN
 BÄSTA METALL-PUTSMEDEL
 flytande eller i pulver.
 AKTIEBOLAGET
WILH. BECKER
 STOCKHOLM

Bina blommors frevad
 Är ditt hems frevad.
 Detta uppnås genom användande av
Stidsvigs
Blomstergödning

A.-B. FETTINDUSTRI,
 Malmö.

Finnes hos de flesta frö- & blomsterhandl.

Bästa ingredienser

vid småbak förtjäna bli behandlade med bästa jäsningsmedlet. Gooda-Jästmjöl är bäst och pålitligast.
 Säljes överallt i burkar à 25, 40 och 75 öre.

Handelsaktiebolaget Sten Sjögren & Co.

PIX

Till skydd då Amor bjuder fäst,
Pix är bra o. Pix är bäst!

VIKING

GULDPLATERADE UR-KEDJOR
 VARAKTIGAST SHAKFULLAST BILLIGAST
 Säljas av alla urmakare.

Vad skall jag koka i dag?

Ni behöver icke tänka därpå, om Ni hos Eder handlande låter hämta en **KRAFTOX-kokbok**. De förträffliga kokrecepten av de bästa svenska hushållslärarinnorna visa Eder huru man kokar billigt, gott och omväxlingsrikt med användande av **KRAFTOX-köttextrakt**, buljongtärningar eller krydda. Erhålls överallt.
 SVENSKA AKTIEBOLAGET
PARAGUAY KÖTTEXTRAKT
 SUNDBYBERG

Dräkttyger

köpes fördelaktigast direkt från fabrikanter. Promenad-dräkttyger av prima ylledrapé i följande färger: svart, blått, brunt, grönt och lila. Obs! Dubbelbrett (145 cm.) pris endast kr. 11:50 pr met. Sport-dräkttyger av prima yllekorderoj extra tjock och varm vinterkvalité, slitstark (1 1/2 met. Brett) i blått, brunt och grått, pris endast kr. 12:25 pr met. Tyg till hel dräkt (4 met.) sändes fraktfritt mot postefterkrav och återtages om ej till belåtenhet. Obs! Dessa tyger äro av samma goda kvalitet som före kriget, vilka då endast såldes till skräddare och återförsäljare men nu erbjudes direkt utan mellanhand. Skriv i dag till Fabrikör E. Carlsson, Box 31, Norrköping.

PHOSPHO-ENERGON-PILLER
 FORORDAS AV LÄKARE
 vid allmän svaghet, nervositet, överansträngning och sömnlöshet.
 SALJES ENDAST I APOTEK
A. B. PHARMACIA, STOCKHOLM
 Helt utvecklad av PROFESSOR A. VESTERBERG

PIANISTERI
 Ny katalog över c:a 1,200 steppar, valser, salongsstycke, sånger m.m. för piano sändes gratis.
 E. Anderssons Musikförlag, Malmö 23.

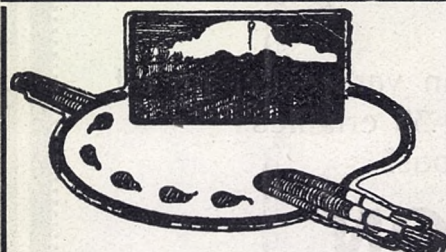
Gurkmjolk

är det bästa för en ömtålig hud. Pris 3:50, till landsorten + porto. Selma Ericson, Karlavägen 55, salong för hygienisk behandling.

SJU

dagar i veckan
 läses en annons i

IDUN

Lär Er teckning och målning!

taga äro för många lika oundgängliga som de egentliga fackkunskaperna. Ämnar Ni lära Er teckning eller målning, bör Ni genom att deltaga i vår undervisning pr korrespondens skaffa Er de nödvändiga kunskaperna. Eder ålder, boningsort eller nuvarande sysselsättning utgöra ej något hinder vid vår undervisning. Avgifterna äro låga. Betalningsvillkoren synnerligen förmånliga. Lärotiden obegränsad. Skriv därför redan i dag efter prospekt genom att ifylla bredvidstående kupong och sänd den i öppet kuvert, frimärkt med 5 öre!

HERMODS Korrespondensinstitut
 Slottsg. 53 B. Dir. H. S. Hermod, Malmö.

Sänd mig gratis och utan förbindelse å min sida Er illustrerade prospekt för det yrke eller den kurs, framför vilken jag markerat ett kors (X).
 Frihandsteckning
 Pennteckning
 Landskapssteckning
 Landskapsmålning
 Akvarellmålning
 Pastellmålning
 Porträttmålning
 Bokföringskurser
 Kontoriskurser
 Stenografkurs
 Byggmästarekurs
 Elektr. maskinist.
 Elektr. montörkurs
 Ängmaskinistkurs
 Lantbrukskurser
 Realskolekurser
 Inträdeskurser
 Skudenkurser
 Kurser i allmänbild. ämnen
 Tyska språkkurser
 Engelska språkkurs.
 Franska språkkurs.
 Rysk språkkurs

Namn

Adress

Idun 7 b 1 2011 19

Till Julafton
STUVAR

av

DAM-, HERR- & BARN-TYGER

LIGNERS KLÄDESHANDEL
 (STUVADELNINGEN)

SALVIIGRÄND 7
 (Hörnet av Myntgatan)

FREJAMI
 FÖRNÄMSTA PASTILLEN
 FÖR
 HALS OCH BRÖST

50 ÖRE

PR. ASK

CHOKLAD & KONFEKT FABR. FREJA GEFLE